

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta . . . . . 5.— „
četrt leta . . . . . 2:50 „
posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna izvršenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Cenjene naročnike,
ki še niso poravnali naročnine za prošlo leto, prosimo, da to store nemudoma, ker smo sicer primorani jim list ustaviti. Hkrati pa opozarjamo one naročnike, ki plačujejo četrletno, naj nam pošljejo denar v prvi polovici četrletnega meseca, ker nam s tem jako olajšajo upravniške posle.

Upravništvo.

Proti pogubnim mislim.

V češkem „Narodnem Obzoru“ čitamo pod gorenjim naslovom članek, ki se nam zdi toliko zanimiv, da ga objavljamo v prevodu.

Še pred nekaj desetletji so na Češkem in na Moravi preiskavali učitelje in jih kazensko premeščali za greh, ako so čitali Rousseauja.

Še nedavno so pomenjali ta „revolucijonar in antikrist“ in njegovih privržencev kamen, ki so preko njega padali kandidatje pri učiteljskih izpitih pred praško komisijo.

Rousseau, Basedow itd. to se bile zanke za revolucionarne življe v učiteljstvu. Kdor ni pri izpitu slavnostno izpregovoril predpisanega anathema, tega so mečkali, da je običajno — obvisel.

Ščasoma je seveda slava Rousseaujeva pobledelela. Dolga leta že ni prišel nihče pred disciplinarko, [ako so slučajno pri njem zasledili „Emila“, in lahko se zgodi, da še dočakamo, da bodo „dobro izdelan“ izvleček iz groznega in od cerkve prokletega tega spisa čitali na c. kr. učiteljskih.

Čestilci Rousseaujevi, če vas je sploh še kaj, ni se vam treba več bati discipliniranja, da, niti poraza pri izpitu.

Tudi nimamo več časa, da bi se brigali za pristaše mrtvega revolucionarja. Nastopili so

nevarnejši avtorji, sodobni pisatelji, živi in nepodkupni razširjevalci anarhije in pogube. Vse delo, da se ohranijo pobožnost in dobra navadnostna načela, poka in se trga. Komaj prestanejo Darwinisti, že prično Haekeljanci, komaj utihnejo ti, že prihajajo svobodni misleci itd.

Šolskim uradom raste preko glave tajna korespondenca. Nadzorniki izerpavajo svoje sile s preiskavanjem odkritih in zasledovanjem tajnih pristašev svobodnih mislecev. Na inšpekcijah ne vedo, naj li prej preiščejo, kje manjka v izkazih ničla in spodobno primerne valovite čiricare, ali pa si rajši še prej poiščejo opore pri vseh „vaških kapacitetah“, ki se so že obnesle, da konferira z njimi o mišljenju in vedenju vseh učnih oseb. Toda tega še ni dosti! Niso dokončane disciplinarko z Macharjanci in že se začnejo novo delo.

Državno namestništvo je objavilo naredbo (št. 20.420), ki naroča c. kr. okraj. glavarjem, naj obračajo najintenzivnejšo pozornost učiteljskim zborovanjem s predavanji o naravnih vzgoji po sistemu in mislih E. Haufeja. Ta sistem ni prav nič drugega, kakor sistem svobodne šole po intencijah svobodne misli, samo da se skriva za drugo ime, in treba tedaj te misli smatrati pogubnim in jih pobijati. — Tako gospodje nadzorniki! Cerkev in domovina sta v nevarnosti! Zapomnite si, da ni zadosti, ako obračate svojo pozornost na učiteljska zborovanja, marveč dobro bi bilo semintja iznenada (seveda, ne da bi to zbudilo javne pozornosti) izvesti pri učiteljih hišne preiskave, revizije privatnih bibliotek in časih bi tudi ne škodilo — tako nekako nič hudega misleč, po nerodnosti — seči temu in onemu učitelju i v žep. — Nadalje bi moral imeti ta ali oni v evidenci, kaj dobivajo učitelji po pošti . . .

In sploh — glavna in o vseh stvar je, da imamo o vsem dobre in zanesljive informacije od oseb, ki jim lahko zaupamo. Takih je

vendarle še v vsaki vasi. Le modro, premišljeno nastopiti, ne pozabljati, da so informacije glavna stvar! Saj gre, gospodje, za pobijanje pogubnih Haufejevih misli!

In to je bilo doslej še vedno proketo naporno delo — pobijati misli!

* * *

Pristavljamo temu članku samo vprašanje: Ali poznate deželo, kjer vladajo skoro do pičice enake razmere?

Gospodinjki tečaj na Dunaju.*

Poročila Jerica Zemljanova dne 29. decembra 1909 na zborovanju „Društva slov. učiteljic“ v Ljubljani.

Kako velikega pomena za razvoj, napredka in kulture smatrajo v drugih deželah vzorno in dobro gospodinjstvo, ni treba še posebe poudarjati. Omenim naj le Čehinje, ki so v vsakem oziru daleč pred nami, kako sodijo te o njem. Žena, ki ni v prvi vrsti dobra, vzorna gospodinja, naj se ne prišteva kulturnim in naobraženim ženam. Dokaz njihovega dela na tem polju je žensko društvo „Vesna“ v Brnu, ki naobrazila v raznih gospodinjstvih šolah in tečajih povprečno 2000 učenk na leto. Kje se more kako žensko društvo ponašati s takim delom? Ko je obiskal letos naš deželni glavar ta vzorni zavod, je bil baje ves presenečen ob krasnih uspehih, ki jih je videl tam in je obžaloval, da pri nas še začetka ni v tej važni stroki.

Kako potrebno je vsaki deželi in državi dobro gospodinjstvo za razvoj narodnega gospodarstva, dokazuje Belgija, ki jo je baš to rešilo pred ogromnim izseljevanjem in ji pomagalo do viška kulture. Leta 1891. je poizkusila s prvo gospodinjstvom šolo. Ali že l. 1898.

*) Iz letnega poročila „Društva slov. učiteljic“ za l. 1909.

je naraslo število takih šol na 245 z 9000 učenkami. To so dejstva, ki kažejo jasno, da mora razumno gospodinjstvo korakati vsem drugim strokam na čelu, kjer hočejo napredovati. Pa pogledjmo le posamezne družine! Kjer je dobra gospodinja, tam je sreča in blaginja! Kjer ni tega, gre vse rakovo pot!

Da, pa še celo pri posameznih osebah se čuti dobra ali slaba stran gospodinjstva. Pogledjmo sebe, kako težko je vegetirati z borno plačo, ker si ne znamo same pomagati! Seveda nismo temu krive same, temveč največ naši učni zavodi, ki nas vzgajajo za materino naročje, ne za javnost in za boj po kruhu in obstanku. Kaj čudo, ako nam je ob izstopu iz učiteljskega duša polna lepih idealov, razum pa prazen izkušenj in slik za življenje?

Zato pa ni tudi nikomur na svetu usojeno toliko prevar v vsakem oziru, toliko zatajevanj, kot ubogi kranjski učiteljci, saj zahteve življenja niti za pičico ne odgovarjajo onim nazorom, ki z njimi stopimo v svet.

A kjer ni prevar — ni spoznanja! In menda je bilo bridko spoznanje, ki je privedlo kranjski učiteljci v gospodinjki tečaj na Dunaju, s trdnim namenom in z resno voljo pomagati s pridobljeno prakso sebi in drugim.

Da sta pa znali, koliko trpkih prevar in bridkih izkušenj doživita v nemškem seminaru med nemškimi kolegijami, bi jima gotovo upadel pogum, še preden sta prestopili njega prag.

Smoter seminarja, ki je poleg češkega v Brnu edini v Avstriji, je: naobraziti teoretično in praktično učiteljice za gospodinjke in kuharske šole. Tečaj traja 10 mesecev, in sicer od septembra do julija. Vzdržuje ga „Zadruga dunajskih gostilničarjev“, subvencionira ga ministrstvo za javna dela, ima pa pravico javnosti.

Učni predmeti so: praktično kuhanje, nauk o živilih, gospodinjstvo, pedagogika (špe-

LISTEK.

Pisma iz onstran groba.

Piše pokojni Afron Voljniš, priobčuje Florijan Švon.

VIII.

Ko sem se odpočil pod starodavnimi lipami, sem se izprehajal ob kristalnočistem jezeru, zamišljen v čarobni tukajšnji svet. Dragi Švon, kaj rad bi ti opisal tostrano prirodu, ali manjka mi izrazov. Kar reprezentira snovni svet, to vse odseva v to mojo novo domovino, z razločkom, da je padla snovna zaveza z vsakega bitja in z vsakega predmeta, ter da tukaj gledam najburnejše, vrveče žitje snovi prostega življenja. Karkoli življenja se je od pamtveka sem po snovnih pojavih upodobilo, to vse gledam pred seboj tako jasno tako čisto kot je zate beli solnčni dan.

Tu zrem vse življenske sile v vsem njihovem vrvenju in stvarjenju, v njih raznovrstnih oblikah, ki so jih potom snovi zadobile v snovnem pojavu vseмирskih svetov. Zdaj mi je umljivo, da se priroda ne izpopolnjuje nazunaj, ampak naznotraj, to je iz sebe vase. Po družanju elektronov nastajajo atomi in po zdru-

ženju ionov nastajajo molekuli. Ti se družijo, da ustvarjajo nazunaj kalup, in v tem kalupu zadobi psiha obliko v svrhu izpopolnjevanja prirode same. Ker so vsi snovni pojavi le kalup bistva, zato imajo ti kalupi svoj pričetek in svoj konec, zakaj oni so le sredstvo, da je doseglja po njihovi iroda izpopolnitev svoje vedno se izpopolnjuje psihe.

Ko sem tako zatopljen v prirodno stvarstvo korakal ob jezeru, zagledam na trati ležečega Amanata, ki je opazoval rosno kapljo, ki se je lesketala na vijoličnem listu. Da bi ga ne motil v njegovem proučevanju, sem hotel oditi, od koder sem prišel ali oni me opazi in reče: „Afron, ne ogiblji se me!“

„Oprost, Amanat, nisem te hotel motiti, zato sem se obrnil od tebe,“ mu odgovorim jaz.

„Ako te zanima proučevanje najnižjega pojava v vsemiru, lezi k meni v travo in opazuj z menoj postanek monade,“ pravi Amanat.

Ko sem se vlegel, je Amant nadaljeval: „Glej, v tem prašku proučujem postanek vseмирskih pojavov. Gotovo je, da je nekaj bil vesolni vsemir v pravem pomenu besede kaos. V njem se je pričelo vrvenje in stvarjenje potom brezmejno majhnih delcev. Tako, kakor

lahko opazuješ tu — na tem listu ta majhni prašek, katerega pričetek sem zapazil baš oni čas, ko si se mi bližal, se je pričelo prvo stvarstvo. Vedi, Afron, da stvarjenje še ni končano, in tudi ne bo končano, dokler bo čas brezkončen in brezkraven. Vesolni prostor je poln takih monad, ki so nastale sočasno z nastajanjem prasnovi. Monada pravzaprav še ni telo, ker je ne moremo fizično deliti. To veš, da je vsako telo fizično deljivo. Nastale pa so monade potom združenja brezmejno majhnih delcev, takozvanih ionov. — Vsi ti deli, združeni v monado, tvorijo celotno enoto. Monade se vpodablajo na določenih krajih in prostorih.

Človek bi mislil, da so te male monade vse enake, ali to ni tako. Nekatero so finejše, druge preprostejše narave. Iz tega se lahko sklepa, da so tudi ioni, iz katerih so monade nastale, nekateri finejši drugi bolj preprosti. Dobro opazuj in videl boš prvi življenski pojav tu v nastajanju monade.

Vidiš li, kako se družijo pravsemirski ioni v monado? Monada je prvi nevtralni pojav, brezmejno majhen, vendar že na prostor navezan, ki ni čisto pozitiven, ne čisto negativen, ampak v nji sta psiha in snov že združeni po vseмирskih prasnovskih delcih.

Pri nastajanju monade se družijo zunaj preprosti in znotraj finejši ioni, torej so zavzeli v pričetku preprosti ioni obseg in finejši središče monade.

Zdaj pa, če opazuješ monado, lahko razvidiš, da sočasno prohajajo preprosti ioni na znotraj in tem se umikajo finejši ioni na periferijo monade.

Tako obstoji ta nastala monada iz finejšega in prostejšega zrna in iz finejše in preprostejše sfere ali, kakor učenjaki rečejo, iz dveh ravnih, plasti ali ovojev.

Vse monade so nastale potom mehanično delujoče prasile na prasnov.

Iz te majhne monade lahko sklepamo na vseмирsko enoto.

Ker vemo, da so i oni pozitivne in negativne narave, to sta dve nasprotni in vendar privlačni naravi, ravno tako vladata tudi v vesolnem vsemiru pozitivna in negativna sila. Iz tega sklepamo: Vsemir obstoji iz pozitivne prapsihe in iz negativne prasnovi. Kjer se družita, ustvarjata življenske pojave. Čim finejša je snov, tem lažje jo obvladuje psiha, in kolikor bolj jo prevladuje psiha, toliko višji in popolnejši je dotični psihični pojav. To velja o ionih, ki so deli molekula. Nasprotno pa imajo elektroni, deli atoma, lastnost, da imajo

cialno metodika), knjigovodstvo z gospodinjskimi računi in kalkulacijami, higiena in prva pomoč pri nezgodah. Učnina v tečaju je 1080 kron, ki jih je plačati v 8 rokih po 135 K, a izpraševalna taksa znaša 40 K.

Za ta denar je hrana opoldne in zvečer, a samo ob šolskih dnevih, sicer ne.

Ako pomislimo, koliko stane poleg tega tudi stanovanje, zajtrk, hrana v šoloprostih, božičnih in velikonočnih dnevih, koliko stanejo knjige, razni zvezki, tiskovine in sto drugih potrebščin, je to vsota, ki je ne more zlepa preboleti kranjska učiteljica.

Poučuje se: praktično kuhanje vsak dopoldan in večer. Pred kuhanjem se diktirajo recepti za jedila, tekom kuhanja se kalkulirajo vsak dan jedila na tablo in v kalkulacijske knjige. — Popoldne smo imele ure iz teoretičnih predmetov, in sicer: Nauk o živilih 3 ure na teden, nauk o gospodinjstvu (o gospodinjskih računih, o stanovanju, hrani, snajenju, o pripravi in sestavi jedil za obed, o serviranju itd.) 2 uri, knjigovodstvo 1 in pol ure, pedagogika 1 uro, higiena in prva pomoč pri nezgodah po 1 uro. Razentega nemški učn jezik 1 uro, računstvo 1 uro.

Izpit je praktičen in teoretičen.

Praktičen je: poizkusno kuhanje in poizkusni nastop.

Teoretični izpit je pa pismen in usten. Način izpita a) praktičnega:

1. Vsaka kandidatinja mora samostojno (brez vsake pomoči) pripraviti obed za 10 oseb, obstoječ iz: 2 juh (mesne in postne), 1 Hors d'oeuvre, 2 mesnih jedil z 2 prikuhama in 1 močnate jedi. Vse za obed potrebne stvari mora dotična preskrbeti in nakupiti sama. S poizkusnim kuhanjem pokaže kandidatinja, koliko ročnosti, samostojnosti in prakse si je pridobila v kuhanju.

2. Dobi vsaka kandidatinja po 6 učenk (navadno iz meščanske šole), ki ima z njimi demonstrirati pouk v kuhanju. (Najprej metodično predavanje iz kakega živila, zatem obravnava in razgovor receptov in slednjič kuhanje jedil za kompleten obed 10 oseb). Med kuhanjem kalkulirajo učenke jedila na tablo in v zvezke. Jedila servirajo učenke same pod nadzorstvom dotične kandidatije. Po obedu ponovitev receptov in razgovor o pripravi podobnih jedil. Pri praktičnih izpiti je navzoč ravnatelj in 1 ali dva člana izpraševalne komisije, ki tudi kvalificirajo nastop in obed.

Teoretični izpit, ki se vrši pred izpraševalno komisijo, obsega že imenovane učne predmete, izvzemši nem. učni jezik. Izventega ima vsaka kandidatinja metodično predavanje pred učenkami iz enega imenovanega predmeta.

Kaj ne, kako lepo, zanimivo, in mikavno se vse to čita. Ali kakor že Nemci sploh znajo dati vsemu, kar je v njih rokah ali iz njihovih rok, lepo obliko in zunanji blesk, tako ima tudi ta šola naznanje lepo glorio, ali znotraj pa so razmere, da se Bog usmili.

Z lepimi nadami sva prišli s tovarišico Albino Golobovo na Dunaj. Ali komaj sva se ogledali po razmerah in ljudeh, ki nama bo med njimi preživeti 10 mesecev, sva že vedeli, da bo trnjev pot do smotra.

Vsi enako množino negativne sile. Vsi so negativni, in čeravno so elektroni vsi negativni vendar jih združuje neka sila, ki jo lahko imenujemo psiho — v enoten atom.

Ta psiha pa mora biti nasprotne narave kot so elektroni torej pozitivna, da ji vzdržuje v celotni enoti, in sedež te psihe je gotovo v središču atoma.

Ako sedaj še natanko pogledamo v stvarstvo, vidimo, da je oni zakon narave, ki velja za posamezen, najmanjši njen del, istotako veljaven tudi za celo družino.

Kar velja za atom, to velja tudi za vsako telo, za vsak planet, in kar velja za en planet, velja za vesolni nebesni sestav, velja za vesolni vsemir. V vsemiru vlada sila, ki vse vzdržuje in vpodablja, ki razbija in ruši, ali ne uničuje, ampak ustvarja iz sebe, zase.

Tako mi je razlagal sivolasi učenjak, stari Amanat, stvarstvo na podlagi najmanjšega delca. Hvaležno sem se mu zahvaljeval za njegov trud,

Zvezde ugaševajo, zato končava in Te pozdravlja

Tvoj

Afron.
(Dalje.)

Lokali v southerainu, po domače v kleti! Obednica in kuhinja, kjer smo prebile največ časa, brez vsakega okna, brez dobre ventilacije! Dannadan, podnevi in zvečer, poleti in pozimi ob električni luči ob takem vzduhu, kakor je bil tam — za tako življenje bi nas ne zavidali niti jetnik. Zakaj jetnišnice so dandanes higieničnejše kot je tam šola. Človek bi ne verjel, da v cesarskem mestu odločijo take prostore šoli, ki naj bi vzgajala gospodinjce. Ali med Nemci, in najsosi ti tudi v cesarskem mestu, je dovoljeno marsikaj, kar bi drugim ne bilo.

Med udeleženkami tečaja nisva bili sami Slovanki, zakaj poleg 11 Nemk, 1 Italijanke, 1 Rumunke in 1 Madžarke je bila tudi 1 Dalmatinka in 1 Poljakinja. Tu bodi povedano, da je bilo več udeleženk, ki so se šolale ali na državne ali na deželne stroške in med temi presrečnimi sta bili tudi Dalmatinka in Poljakinja. Saj pa je povsod bolje poskrbljeno za učiteljice in njihovo naobrazbo kot pri nas na Kranjskem.* Ali ves gnjev in srd, ki ga imajo Nemci do vsega, kar ima slovanško kri, se je koncentriral le na ubogi Slovenki. Menda zato, ker sva si drznili z lastnim, krvavo zasluženim in pristradanim denarjem priti med nje in si pridobiti istega znanja in istih zmožnosti!

In slehern dan je donal razočaranje, preziranje in celo psovki. Delala se nam je krivica, kjer je bilo le sploh mogoče, v kuhinji in v šoli, skratka: povsod, kjer je bilo kaj zveze z seminarjem.

Vsak teden smo bile po 4 prideljene k gospodinjstvu, ki smo imele skrbeti za snago in red v obednici, kuhinji, učni sobi in drugod, oskrbovati mize, pomivati posodo, snažiti jedilno orodje, pomivati tla itd., kar je dalo mnogo naporega dela.

Medtem, ko se je Nemkam marsikaj prezrlo in popustilo, pa tudi marsikaj dovolilo, se je od Slovank zahtevalo več, kot je bila dolžnost in kot bi se smelo. Ako je prejšnji teden zmanjkalo namizno ali kuhinjsko perilo, ali se je ubila kaka kuhinjska posoda, vse je padlo „auf die verhaßten Slavinnen“. S tem so dovolj pokazali, da znajo sovražiti tudi „malenkostno“, kar nam je pa vendar zagrenilo marsikako uro.

Zbog 4 Slovank se je uvedla med učne predmete tudi nemščina. Kakšen pouk je bil to? Profesor, ki je bil zaradi nas tu, kakor se je reklo, se je bavil izključno le s Švabiciami, me nismo eksistirale zanj!

Ali kadar nas je učiteljica privedla k jedilnici, ki smo jih imele kuhati, nas je, če se je le dalo, odrinila k onim, katerih ni hotela kuhati nobena druga. Mislile so pač: za Slovenke je dobro vse, dobrega itak niso vajene.

Pa smo imele kak „visok“ obisk, ali kako šolsko slavje, pri katerih je imel fungirati tudi seminar; tedaj smo bile Slovanke zopet potisnjene v kot, izločene od onih kakor garjeve ovce.

Delo naše je imelo manj veljave kot nemško; in če je slučaj „ponagajal“, da se nam je kdaj bolj posrečilo kot onim, pa tega niso hoteli priznati.

Isto veljavo z Nemkami je imel edinole naš denar!

Kako so nas gledali, psovali in zasramovali za ljubljanskih demonstracij in za napestosti med Avstrijo in Srbijo, o tem sploh ne morem govoriti. „Slavische Bagage“, „slavische Bande“, „die Haut sollte man ihnen abziehen“ je kar deževalo na nas. Neverjetno je kaj takega čuti o ljudeh, ki naj reprezentujejo in ki imajo biti vzgojitelji — a vendar je resnično!

Zakaj sva vse to potrpele molče? Zato, ker ni bilo druge inštanice, kjer bi se mogle pritožiti, kakor ministrstvo, ki pa je bilo v vodstvom ene misli in enega duha. Torej ni kazalo nič drugega, kot molče trpeti. In trpeli sva vztrajno do konca, ko so nama morali — radi ali neradi — priznati, da sva zmožni prav tako kot Švabice; pokazal je to izpit pred izpraševalno komisijo.

Tako delajo Švabi z nami! A mi? Odprto srce in odprte roke zanje! Kdor je Nemec, ima veljavo pri naših ljudeh. Dokaz temu je „Kranjska gostilničarska zadruga“. Priredila je, kakor znano, jeseni 1909. štiritredenski kuharski tečaj in poklicala za voditeljico tega trdo Nemko, ki je za ljubljanskih demon-

*) Sedaj je baje kranjski deželni odbor poslal eno „svojih“ v Brno, čeprav tema dvema kolegijama ni dal niti bora podpore, Nestrankarstvo!

Uredn.

straci dvomila, ako bi si bila sploh življenja svesta med barbari Slovenci. Molčala bi o tem ako bi imela dotična učiteljica kako večjo prakso kot domačinki. Ali ker je dotična absolvirala gospodinjsko šolo istočasno kot Slovenki, s pravimi uspehi, je pa stvar vendarle vredna, da jo omenjam. Potem se pač lahko pošali s Slovenci, češ, da je mislila, da so Slovenci — sodeč po sebi — samim sebi najbližji! Zdaj pa vidi, kako so velikodušni, da so jim v prvi vrsti Nemci pri sreč! Lahko se jim je smejala v pest, ko se je poslovila od njih s par sto kronicami v žepu.

Na zborovanju društva slovenskih učiteljic smo! Kako lepo se glasi ta naslov „Društva slovenskih učiteljic“! Človek bi mislil: no, to mora pa že reprezentirati nekaj. Da, lahko bi, ali — preveč mlačnosti je med nami. Zavednosti pa niti toliko ne kot med tvorniški delavkami. Te so uvidele že davno, da brez organizacije dandanes ni mogoče napredovati, še manj pa, se brez te bojevati za svoje pravice.

Brez organizacije smo kakor veje, ki jih odsekajo od debla. Nekaterim se zdi 2 K preogromna vsota, da bi plačale članarino. Druge se izgovarjajo s tem, da jim je društvo premalo klerikalno ali premalo liberalno. Jaz bi pa rekla: Preden se ni učiteljica izkazala zares s kakim delom, naj se nikar ne prereka z politiko, ker težko, da bi se katera v tej smeri pospela do take višine, ki bi ji dala častno mesto v javnosti. Že sama beseda „učiteljica“ pomenja nekaj, čemur politika nič kaj ne pristojta. Učiteljico naj predvsem odkljuje delo, ki odgovarja njenemu prelepemu poklicu. Naj ne bo učiteljica samo v šolski sobi, ampak tudi zunaj te — med narodom! „Delo za narod!“ naj bo znak našemu praporu: „Po delih jih boste spoznali“.

Opustimo vse malenkostne predsodke, združimo se vse brez izjeme pod zastavo „Društva slov. učiteljic“, ki naj kakor doslej tudi odslej ne pozna strankarstva, ampak samo smoter: delati skupno za svoje koristi in za prosvetno blaginjo ljudstva, med katerim živimo.

Med našim narodom se nahaja rubrika, velika in prazna rubrika, ki čaka izpolnitve pri učiteljici. In ta velika neizpolnjena rubrika je žalostno stanje naše kmetijske žene-gospodinje. Za vse vrste slojev so se že našla usmiljena srca, ki jim pomagajo z različnimi sredstvi do napredka in izboljšanja, le za našo ubogo gospodinjico še nima nihče srca. Najvažnejši faktor je pozabljen! Najvažnejši, pravim! Saj kdo pa ima tako važno nalogo ko ta? Kje pa je še na svetu človek, ki bi moral imeti razum na toliko strani kakor naš gospodinja?

Mati je in vzgojevalka, čuvarica, zdravnica pri družini in živini, skratka, gospodinja je vse! Vsestranskemu delu bi morala biti primerna naobrazba, zakaj brez te je težko biti kos nalogi! Ali pa ima sploh kako naobrazbo? Tiči še globoko v tradiciji, ki jo ovira pri napredku, zakaj nji še velja staro geslo: Kakor je delala prababica, tako delaj vnukinja! Ima tudi še zastarele nazore in razne vraže, ki jo prav tako ovirajo v marsičem. Pomagati naši gospodinjici do večje naobrazbe — to je ona prazna rubrika, ki čaka izpolnitve pri učiteljici.

Uverjena sem, da ne bo imela nikjer toliko uspehov, pa tudi nikjer toliko hvaležnih src kakor naš med preprostimi ženami.

Preden pa moremo sploh govoriti, kako, kje in s čim ji pomagati, moramo biti same gospodinje, dobre praktične gospodinje.

Ob današnjih dneh, ko je povsod taka draginja, da je treba obrniti vsak novič po 10krat, preden ga izdamo, je pač tudi v lastnem interesu, da si znamo pomagati, kako izhajati z borno plačo, da ne bomo stradale. In kdor zna pomagati sebi, zna pomagati in svetovati šele drugim!

Naučimo se torej gospodinjiti! Kako se naučimo, s čim in kdaj, to bodi pa skrb in naloga „Društva slovenskih učiteljic“. Priredi naj nam v počitnicah 4tedenske kuharske tečaje, pri katerih se naučimo praktično gospodinjiti, dobro, tečno in poceni kuhati, pa tudi vsega drugega, kar je gospodinjici potreba.

Vse se dožene, samo resne, zelene in vztrajne volje je treba, pa tudi denarja, brez katerega pa itak nič ni. In tega slednjega pa seveda ni! Ali imamo [pa zmožnost in pogum, da izprosimo, česar nimamo.

Le pogledjmo, koliko virov imajo učitelji za svojo korist, naobrazbo in zabavo. Vsakoletno dobivajo: 6 Metelkovih ustanov v znesku 48246 K, 3 ustanove vrtnega društva 21648 kron, 12 nagrad ministrstva 600 K, 10 nagrad dežele 1000 K, 3000 K za pouk v kmetijstvu od deželnega šolskega sveta. Potem dobivajo razne nagrade za tečaje na obrtni šoli v Ljubljani, za knjigovodstvo, risanje itd.

A kaj ima učiteljica? Ta je bila dozdej brezpomemben faktor, ki se ga ni nihče spomnil. Opozorimo jih vendar, da smo tudi tu in tudi potrebujemo pomoči. Obrnimo se do deželnega šolskega sveta, do deželnega odbora in do kmetijske družbe! Ni šment, da bi nam popolnoma odrekli, ko vidijo, da gre za važno in potrebno stvar.

Kmetijska družba žrtvuje velike vsote za razvoj narodnega gospodarstva. Zakaj bi ne podpirala gospodinjstva, ki je boljša polovica gospodarstva? Dobro in vzorno gospodinjstvo pospešuje razvoj narodov v vsakem oziru.

Zatecimo se tudi do naših posojilnic! Kmetijska posojilnica Ljubljanske okolice n. pr. daje vsako leto lepa darila raznim šolam za šolske potrebščine, sigurno tudi nas ne izpusti praznih rok. In morda se gode še čudesa, pa se dobi kje zlato srce, ki tudi položi mal dar na naš gospodinjiski oltar. Prosimo! —

Za zaključek imam to-le resolucijo:

Društvo slovenskih učiteljic, zbrano dne 29. decembra 1909 v šoli pri Sv. Jakobu v Ljubljani, je razpravljalo o velevažni točki socialnega razvoja našega naroda — o gospodinjstvu — in spoznalo za skrajno potrebo:

1. Društvo slovenskih učiteljic naj deluje na to, da se omogoči njegovim članicam naobrazba v gospodinjstvu.

2. V to svrhu naj „Društvo slovenskih učiteljic“ priredi vsakoletne 4tedenske praktične kuharske tečaje, ki naj obsegajo: praktično kuhanje, praktično gospodinjstvo s knjigovodstvom, pouk o najvažnejših živilih in o higieni, kakor o prvi pomoči pri nezgodah.

3. Društvo naprosi slavni deželni odbor, kmetijsko družbo in posojilnice podpore in pomoči.

Stradanje naših visokošolcev — pred durmi!

Ko je bila pred dobrim letom dunajska „mensa academica“ zaradi tujega nasilja zaprta, se je odzvala slovenska javnost na klic stradalajočih dijakov z obilnimi darovi. „Podpornemu društvu za slovenske visokošolce na Dunaju“ je bilo došlo zaradi tega do srede marca že čez 10.000 kron, letos pa v istem času le okoli 5000 K. Izplačalo je društvo letos v 396 slučajih do danes že čez 6000 K, torej je bilo primorano porabiti čez tisoč kron od lanskega prebitka. Iz teh podatkov je popolnoma razvidno, da stoji društvo pred — prazno blagajnico in da bo moralo svoje tako uspešno delovanje ustaviti, ako ne pride naše slovensko občinstvo hitro na pomoč. Obračamo se posebno še na naše denarne zavode, hranilnice in posojilnice, na naša županstva itd. s prošnjo, da društvu po svojih močeh pomagajo. Društvu bo le tedaj mogoče uspešno vršiti visoko nalogo, ako se odprejo srca in roke vseh blagih rojakov.

Darujte društvu čim več morete, nabirajte prispevke med svojimi prijatelji in znanci! Slovenske žene in dekleta, spominjajte se slovenskih fantov na daljnem Dunaju in nabirajte za nje prispevke ob veseljah!

Odbor prosi, da se pošiljajo darovi društvenemu blagajniku Ivana Luzarju, višjemu revidentu južne železnice v p. na Dunaju, III. Reisnerstrasse 27.

Za odbor:

Dr. Anton Primožič, c. kr. deželni šolski nadzornik v min. za bogočastje in nauk; predsednik; Ivan Luzar, višji revident južne železnice v pok., blagajnik; dr. [Fran Skabernè, c. kr. min. podtajnik v min. za bogočastje in nauk, tajnik.

Ali ste že našemu listu pridobili novega naročnika? — Ako še ne storite to takoj!

Zveza slov. učiteljev in učiteljic na Štajerskem.

„Zvezi“ je vlada končno odobrila nova pravila. Zato je potrebno, da se na podlagi teh uredi društveno delovanje in se izvoli novi odbor.

Z ozirom na to je vodstvo v svoji seji dne 20. februarja t. l. sklenilo, da se vrše „Zvezina“ zborovanja na belo nedeljo, t. j. dne 3. aprila letos v Celju.

Obravnavali se bodo važni predlogi in predložile razne resolucije, zaradi tega obeta biti štajerski učiteljski dan — na belo nedeljo — prav zanimiv. Zborovalo se bo v „Narodnem domu“.

Določil se je sledeči vzpored:

I.

Vodstvena seja zjutraj točno ob 9. uri.

II.

Delegacija zboruje točno ob pol 11. uri.

1. Nagovor predsednikov.
2. Društveno delovanje:
  - a) poročilo tajnikovo,
  - b) poročilo blagajnikovo,
  - c) socialni odsek.
3. Določitev vzporeda obnemu zboru.
4. Volitve:
  - a) predsednika, namestnika in 7 odbornikov,
  - b) treh pregledovalcev računov,
  - c) odbornikov za „Lehrerbund“,
  - č) delegatov za „Lehrerbund“,
  - d) delegatov za „Zavezo“,
  - e) socialni odsek.
5. Določitev letnih prispevkov.
6. Predlogi:
  - a) odbora,
  - b) društva,
  - c) posameznikov.
7. Slučajnosti.

III.

Odborova seja takoj po delegaciji, da se razdelijo posli med novoizvoljene odbornike.

IV.

Občni zbor ob 3. uri popoldne.

Predava ravnatelj g. Schreiner iz Maribora o jako zanimivem predmetu:

Jela Keller: Duševni razvoj gluhoneme in slepe deklice. Kaj nas uči ta izredni slučaj?

Vodstvo „Zveze“ ve, da slovensko učitelstvo rado posluša predavanja ravnatelja g. Schreinerja, zato ga je naprosilo. Upamo tedaj, da prihitite na belo nedeljo v Celje ne le bližnji tovariši in bližnje tovarišice, temveč število slovensko štajerskega učiteljstva. Izbrali smo tak dan, da je vsakomur omogočeno priti, ker je drugi dan praznik. Posebno, kolegi in kolegije, ki ste ob železnici, ne zamudite redke prilike poslušati našega pedagoga. Sicer pa je tudi tema izbran in aktualen, zakaj Jela Keller, pisateljica, ki je gluhonema in slepa, občuduje ves izobražen svet. Torej pridite!

Delegat pa naj nobeden ne izostane. Dolžnost je vsakega, ki je mandat sprejel, da pride. Govoriti nam je o velevažnih stanovskih in narodnih zadevah.

Skupno sklenemo nekaj sklepov, ki bodo obvezni za vsa društva in za vse slovensko štajersko organizovano učitelstvo. Zato pa vsti na krov! Pri delegaciji bo vsak imel pristoje besedo, tam je mesto, da pove vsak mnenje svojega društva in svoje osebno mnenje. Le v skupnem nastopu je moč!

Na veselo snidenje na belo nedeljo v Celju!

Vzorna češka žena.

Te dni je nastopila „Matica Znojemska“ dedščino v znesku 25.000 kron po kmetici Tereziji Milnerjevi iz Veskova pri Znojmu.

Rodoljubna češka kmetica je umrla pred enim letom in zapustila svojerodno oporoko, v katero je napisala tele besede: „Ker se morajo Čehi v Znojmu težko boriti za svoj narodni obstanek, a jaz sem bila vedno zvesta hčerka svojega naroda, postavljam za glavnega dediča svojega imetja „Matico Znojemska“, ki naj čisto imetje porabi v šolske svrhe, pred vsem

pa naj skrbi, da se v Znojmu ustanovi češka srednja ali meščanska šola. Prinašajoč to narodno darilo na oltar domovine, izrekam željo, naj bi ta zgled preproste kmetiške žene posnemali vsi rodoljubi.“ Ko bi se tako zgodilo tudi pri nas!

Moj odgovor.

Napisala Marica Gregoričeva.

Ne nameravam razpravljati, je li opravičen način protivja, s kakršnim pobijajo moje naziranje raznovrstne moje nasprotovale. Ali danes, ko so se malce pomirili razburjeni duhovi, ne morem zamolčati, da so zlasti učiteljice izven tržaškega ozemlja postopale napram meni res nekorektno.

Moje poročilo: „O možitvi tržaških učiteljic“ vendar ni bilo namenjeno njim. Saj je sestavljeno na podlagi izkušenj, ki me obvladajo po teku dolžnostnih let in ki so pogonale iz naših tukajšnjih lokalnih razmer.

Vse one moje nemile tovarišice, ki so raztresene semintja po slovenski krajini, naj bi bile potemtakem rajše marljivo proučevale naše tozadevne razprave ali v svrhu vzgojevanja pozorno čitale o našem prepričanju in naziranju ter — molčale. Saj ne gre za reformo pedagogike, ne za razmotrivanje kakega splošnega socialnega problema; niti ni izšlo to važno vprašanje izza ministrstva za uk in bogočastje z ozirom na vse avstrogrske provincije. Ne! Le neko tako vprašanje je priplulo s tokom časa na površje, ki je lokalno vprašanje in ki je istodobno vsem svojem bistvu tesno združeno z okolščinami na Tržaškem. Ne, nisem pisala za druge dežele, pisala sem le za ono krajino, ki je moje domovje, pisala le za Trst.

Ali ker je navzlic temu bil mogoč slučaj nesporazumljenja, sem se v svojem prvem poročilu oborožila z opazko: Drugi kraji, druge razmere! Zategadelj res ne morem drugače, nego, da izjavim: Moje izventržiške kolegije so se napravile meni in somišljenicam le osmešile, kakor bi se bili osmešili zadrski ali ljubljanski profesorji, ako bi se mahoma uprli vprašanju, ki bi ga nameravali razrešiti za svojo lokaliteto dunajski ali goriški profesorji.

Onega večera, ko je neki mestni svetovalec izrekel toli velezanimivo, kolikor nepričakovano parolo o možitvi učiteljic, sem bila na galeriji in se jedva zadrževala, da nisem zaklicala, oziroma vprašala: „Budalost! In kaj bo z odpravnino.“

Naslednjega dne se po magistratnih šolah gotovo ni govorilo nič drugega, ko o izproženem vprašanju. In v primeru naj navedem da izmed 12 učiteljic, ki služujejo na škedlniški šoli, je bila le ena, ki je posknila v dlan in se zazibala razposajene radosti. Vse ostale pa sino razmišljale o brezdomnem izmuzanju dosejanje mične odpravnine. Uverjene smo bile takoj, da nam magistrat obojega ne prepusti.

Ako bi ne bilo tistih 2000 do 4000 kronic, s katerimi nam magistrat vošči srečen zakon, bi seveda — kakor drugod — bržkone ipri naš nobenane odklanjala novodošle postavbe, marveč vsaj iz kolegialnosti do nekaterne glasovale morda zanjecelo one, kiso še iz drugih razlogov proti učiteljevanju poporoki. Sprejele bi namreč to novotarijo z indiferentizmom, češ, jaz se je ne oprimem, ampak ako zasledi kaka druga obniz zabavo in korist, naj jo neguje, dokler se ji izljubi.

Neutemeljeno je torej nazivati nas navivnice, ker odklanjamo to „pravico“. Ako se nečemu protivimo, imamo pač svoje tehtne vzroke, ki so doslej v veljavi le za obč. učiteljice na Tržaškem.

Ne ušteviš svojih somišljenic, pa bi jaz vsaj tihoma ne soglašala z učiteljevanjem po poroki, zakaj ako bi se tudi ne upirala, da priborim, oziroma ohranim materinstvu za njega nepopisne dolžnosti najugodnejšo udobnost, bi mi še vedno bile v mislih tiste brezplačne učiteljske praktikantije, ki so jih starši izučili, kdove s koliko požrtvovalnostjo, da jih posade v kolikor možno prijeten položaj, da jih zavarujejo tudi za tedaj, ko oni sami preminejo, kakor tudi za slučaj, da se ne mogo poročiti. Seveda bi se lahko naše slov. učiteljice raz-

kropile po Istri kakor Italijanke po Furlaniji. Vendar se jim jaz ne čudim, ako tega ne učinijo. Plača je tamkaj jako borna, jedva oni slična, ki bi jo te učiteljice prejele lahko v Trstu s samimi „lekcijami“. Urađi na Tržaškem so prenapolnjeni, kakor je napolnjen učiteljski stan. Toda pri poslednjem je vsaj ta nada, da se izmed občinskih učiteljic poroči vsaj 5. Letos je odstopilo celo 9 ženskih učnih oseb.

Pa so mi v spominu tudi one druge takozvane bodoče učiteljice, ki sede še v kratkih krilcih v ljudskošolskih klopeh. Nekdo mi je glede tega že pripomnil, naj si drugače zaslužijo svoj kruhek. Čemu vendar? Zakaj neki bi se ne pospela druga dekletca na isti nivo izobrazbe, kakor me? Če pomislim na raznovrstne jezike, stenografijo, datilografijo itd., na kar se ozirajo posamezni tržaški biró in trgovine, ne stane izbraba ceneje nego učiteljice. In vendar je v praktičnem življenju ni niti primerjati z učiteljskim poklicem. Naj se torej izobražajo dekleta v učiteljice, dokler gojijo za to veselje in dokler se njih roditelji radi žrtvujejo. Čim več izobrazbe, tem več razboritosti med človečanstvom. In pa dokler n. pr. preprosto ljudstvo pošilja na učiteljice svoje hčere, dokazuje s tem, kako cení oliko in kako stremi za njo.

Stremljenje po izobrazbi pa je že korak v okviru prosvete! In s tem, da izobražajo svoje hčere, opilijo nevedoma nekoliko tudi sebe. Tudi to, dasi se na prvi pogled ne opaža, je v ožjem stiku z okolščinami na Tržaškem. Morda nikjer drugod ni izobrazba toli neobhodno potrebna in uporabljiva, ko pri nas, ki smo v neprestanem boju z narodnim nasprotnikom. Ravno tisti vpliv drug na drugega, ravno tisto hlastanje po knjigah, ravno tisti ozir neolikanca na šolsko izobraženega je na Tržaškem mnogo opomogel, da se n. pr. v političkem oziru organi ujemo v mogočno obrambo narodnih svetinj in podkrepljenje narodnostnega čuvstvanja. Kakšno ulogo igra pri tem učiteljica? O, in pa še kako! Neglede na mnogo drugih slučajev, vpliva n. pr. ob volitvah na očeta in sosedu, bo'ra in strica, na takega namreč, ki bi se dal premotiti od napačnih pojmov ali tujih neprijateljskih zaključkov. Njene prošnje ali nasveti pa so izčrpani le iz onega prepričanja, do katerega bi se morda ne pospela brez učit. izobrazbe.

Naj stopim zopet k našemu vprašanju. Z uvedbo zakona odpade nam Tržačankam gotovo dosejanje odpravnina. Z opravičenjem sicer vsem onim, ki nameravajo učiteljevati še nadalje, ali z neodpustno ogorčenostjo za one, ki se poroče izven Trsta ali pa ki se ne čutijo sposobne ali potrebne učiteljevati še nadalje. Te poslednje smo potemtakem v slučaju poroke na škodi. Iz vsega tega je razvidno, da nisem, ko sem pisala svoj I. članek, niti za trenutek pozabila, da sem tržaška občinska učiteljica. Iz preprostega razloga, da ko se nekdo bojuje za nekaj, mora biti pripravljen pokazati z vrlinami tudi nedostatke, sem jaz kritikovala poročeno učiteljico in namignila na marsikaj, kar se, kajpada, v zasebnem življenju lahko prezre. Napačno je torej bilo, da so se neke čutile prizadete, tako napačno, kakor bi bilo napačno, ako bi se v „Hlapcih“ čutilo prizadeto naše tržaško učitelstvo, dočim opisuje Cankar le naše sosedu.

S svojim člankom sem se usojala povedati javno svoje mnenje in izkušala uveljaviti svoje nazore; svobodno pa je vsakomur, da se kdo temu naziranju pokori in ga odobruje ali odklanja. Ako pa se kdo slučajno ne strinja z mojim naziranjem, naj ne misli, da ima pravico do zlobnega zafrkavanja. Ako hočem biti iskrena, moram povedati, da so me vsi nasprotujoči dopisi dirnili neprijetno le v toliko, da so mi razdražali čut porogljivosti in kolikor bi me niti ne, ako bi mi dejstveno dokazali, da vodim napačno krmilo. S svojim nasprotovanjem so se mi namreč hotele neke pokazati za temeljito učiteljico, pa so se le izdale za neljubeznivo kolegije. Posamezni odstavki so pri nekaterih piškavi ko februarski oreh in bi pristojali kvečjemu med oglase. Gospod urednik pa je v svoji dobroti prizanesljivosti in potrpežljivosti do ženske marsikateri ustregel, samo da se ta huda ženska razprtija ne maščuje še nad njegovo nepristransko osebnostjo.

Nobena izmed nasprotovalek mi ni dokazala, da zastopa nekaj vzornejšega nego jaz in vsi dopisi so nakopičeni z ljuliko gospe nedoslednosti. Razen zadnje moje nasprotnice s pridavkom Z., ki je pisala res stvarno, premišljeno in vljudno, so ostale le pokazale, da so nespretno v sukanju pisateljskega peresa. Neka-

tere so narisale pravcati paternoster nezataja joče jeze; čutile so se namreč prizadete in zagovarjale pravzaprav bolj lastno zasebno življenje nego li pouk po poroki. Z malo izjemo, skoro pri vseh veje osorni, nefini slog, kakršnega sme uporabljavati kvečjemu človek, ki je bil neopravičeno razžaljen, kakor n. pr. jaz.

Nižmanj nego dve nasprotnici me smatrata brezsrčni vzgojiteljici, ki gotovo ne ljubi nežne dece, dočim me neka tretja nazivlje neidealno žensčino, ki baje nima pojma o družinski vdanosti in požrtvovalnosti.

O, sancta simplicitas! Jaz neidealna, pa neprijateljica otrok? Nehotoma se pri tem domislím bajne dobe, ko sem nastopila svojo prvo službico... Kako je vse v meni kipeló in vrelo od zadovoljnosti in zanosa pred tisto neuko čredico! Mesečna plača? Niti na umu mi ni bila! Ampak tisti otročiči, oddani meni v varstvo in vzgojo, so napolnjevali vse moje bistvo in poveličevali moje samoljubje, da sem jih poučevala z vnemo, to da sedaj pa sedaj postanejo meni enaki. Ali! — Ker je že usojeno, da stremi človek vedno dalje v nedogledno, nepoznano življenje... tako je takrat tudi v mojem mladem sreću vzkliła želja po takih živih igračicah, ki jih naj bi smela božati jaz sama z materinsko oko. No, in tedaj, dasi mi je bila šola — kakor mi je še dandanes — edino torišče zadovoljnosti, bi jo bila vendar mahoma in brez pomišljaja ostavila, ako bi me bila stvarnost poverila materinstvu. Zakaj materinstvo kristalizuje pri meni čarobno in milo ko pojem svetosti in ko ideja božanstvenosti, s katerim se ne more in bi se ne smelo nadomeščati ničesar in nikogar.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Društvo v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem ima svoj letošnji občni zbor v torek, dne 29. marca 1910, dopoldne ob deseti uri v „Narodnem domu“ v Ljubljani po le-tem dnevnem redu:

1. Ogovor načelnika.
2. Tajnikovo poročilo.
3. Blagajnikovo poročilo.
4. Poročilo pregledovalcev društvenega računa in proračuna.
5. Posamezni nasveti, ki je o njih vsaj osem dni prej odboru naznaniti.
6. Volitev prvemestnika, blagajnika in sedem odbornikov, od katerih jih stanuje dve tretjini v Ljubljani ali v bližnji okolici (§ 22. društvenih pravil).
7. Volitev treh pregledovalcev računa zunaj odbora.

Društvo je šteló v 48. letu svojega obstanka 119 članov in je podpiralo 32 vdov in 31 sirot, ki jim je izplačalo 7161 K 12 h podpor. Bilanca ob koncu leta 1909 znaša 127.767 K 78 h. Kakor zuanó so se ob zadnjem občnem zboru lansko leto Slomškarji pod vodstvom nadučitelja Ravnikarja in nadzornika Maierja hoteli društva polastiti, pa je bil njih naskok sijajno odbit. Društvo je strogo dobrodelno in izključuje absolutno vsako politiko, zato je nakana klerikalcev toliko grša!

Učiteljsko društvo za ormoški okraj je zborovalo 3. marca t. l. v ormoški okoliški šoli. Navzočih je bilo 24 udov. Nanovo so pristopili tovariš Ludovik Muzek in tovarišica Olga Serajnik, oba iz Središča, ter tovarišica Alojzija Lebar od Velike Nedelje. V svojem nagovoru in pozdravu nas je bodril predsednik tovariš Josip Rajšp k edinosti. Z najnovejšo revizijo krajevnih razredov ne moremo biti zadovoljni, ampak stremiti moramo še vedno po izpolnitvi naše toliko in tolikokrat izražene zahteve po odstranitvi telega krajevnega zistema, ki mora pasti in bo tembolj sigurno in temprej padel, čimbolj bo čut stanovske vzajemnosti prodl naše vrste.

Tovariš Ivan Košar, ki se zaradi bolezní ne more udeležiti zborovanja, se s prav presrečnimi besedami zahvaljuje na imenovanju častn. članom, obljubjuoč nam, da hoče še vnaprej po možnosti delovati v našem društvu. Naše društvo pa želi tov. I. Košarju skorajšnje okrevanje.

Med zborovanjem vstopi, presrečno pozdravljen, tovariš Lud. Černej iz Griž, ki ga je društvo naprosilo, da nam demonstrira s svojim skioptikonom ter nam v tej zadevi tudi svetuje. Slike so jako ugajale. Tovarišu Černejju pa bodi izrečena še enkrat prav topla zahvala na njegovi požrtvovalnosti.

Za občni zbor „Zveze slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem“ sta izvoljena delegatom tovariša Rajšp in Porekar, namestnikom pa tovariš Kosi.

Odbor se je konstituiral tako-le: Ant. Porekar, podpredsednik, Jak. Preindl, blagajnik, Adolf Rosina, tajnik, Martin Šalamun in Lud. Šijanec, odbornika.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo je zborovalo dne 6. marca t. l. v Nazarju pri Mozirju v gostilniških prostorih g. Tumška ob jako lepi udeležbi. Predsednik pozdravi navzoče,

Tri šole.

Priobčil A. Špan, učitelj v Slov. Bistrici.

a. Gemona v Italiji.

„Kadar iztegne zmaj svoj zviti rep, da bi prevrnil zadaj stoječi spomenik cesarice Marije Terezije, tedaj ga lopne po buči orjak, ki mu stoji pred glavo z namerjenim kijem“, mi je pripovedoval moj celovski Ciceron. Toda zmaj ni iztegnil repa, zato tudi nisem čakal, da bi ga lopnil orjak, ampak odpeljal sem se proti Pontafu, kjer sem prenočil. Pontafel je nemški kraj, pa razumejo še slovensko govorico, nasproti ležeča Ponteča je pa že pravo italijansko gnezdo. Čudno mi je bilo pri srečanju, ko sem zarana zjutraj opazoval ozko sotesko, zagrajeno z visokimi, golimi pečinami, in ko sem se zamislil in si v duhu predstavljal hude boje v teh, rekel bi strašnih krajih. Uboge žrtve nesrečnih vojn!

Šolsko poslopje v Pontafu je jako lepo, toda ono v Ponteči ga prekaša. — Pontečo loči od Pontafa samo hudournik, ki mora biti ob času nalivov in kadar se sneg topi res strašen. Pravili so mi, da se nudi ob takih prilikah na mostu stoječemu grozen prizor. „Glejte te le pečine v strugi! Hudournika imata tako moč, da jih gonita nizdeli, in ko treska pečina ob pečino, nastane tak šum in ropot kot da bi bila v bližini najhujša kanonada.“

Most je skupna last avstrijske in italijanske države in ga tudi obe skupno vzdržujeta. Na avstrijski strani stojita noč in dan dva avstrijska, na oni strani dva italijanska financarja. Avstrijski financarji govorijo slovensko, nemško in italijansko, italijanski samo italijansko. V Ponteči sem naštel pet ali šest menjalnic za denar, v Pontafu niti ene, dasi je več štacunic in branjarjev. Tukaj menjava denar samo natakar v kolodvorski restavraciji. Iz Ponteče se odpeljem ob pol enajstih dopoldne. Nasproti mi sedi mlad gospod, ki se mi predstavi za italijanskega poštnega uradnika, doma doli nekje blizu Neapolja. Govori samo italijansko. — Ko ga vprašam, zakaj gorijo ob belem dnevu luči v vagonih, mi reče: „Tako vidite! Peljali se bomo približno skozi dvajset tunelov. Stavba te železnice je bila neizmerno težavna. Stal je pa tudi povprečno vsak kilometer svoj milijon.“ — Ker ni moj namen, da bi svoje utiske nadalje opisoval, hitim k svojemu smotru: v Gemoni sem!

Gemona stoji pod visokimi, golimi gorami še deloma v strmini, res v rajski okolici. Tam blizu je imela gospa Skopolja svoj grad, katerega razvaline imenujejo tamošnji Slovenci kratkoma: Skopolja. Proti severu in vzhodu visoke strme pečine, proti jugu in zahodu rodovitna ravnina, obsejana le tuintam z lepo obrasteniimi holmci. Na moje vprašanje, kako je tukaj pozimi, dobim lakoničen odgovor: „Zima je tam gori,“ a roka je kazala na one sive vrhove. Blaženi kraj! —

Mesto je oddaljeno dobre četrt ure od kolodvora. Pod mestom že skoraj v ravnini vidim velikansko novo poslopje. To je gotovo vojašnica ali kaznilnica ali pa sodnja. — Največje poslopje je vsega mesta. Prvi, ki ga srečam, mi ponosno pove: „To je naša šola.“ — To si bo treba ogledati. — Ni mi bilo žal. Največje in najlepše poslopje vsega mesta: „to je naša šola, naš ponos!“ — Blagor vam! — V pritličju je deška, v prvem nadstropju deškiška šola. Vsaka ima svoj poseben vhod, ravno tako tudi šolski sluga in šolski vodja. Zrak in svetloba sta prišla pri tem poslopju v pravo svetlavo. Že dolgi koridorji so jako prostorni, široki in visoki, a med velikanskimi okni takorekoč ni zidu, ločijo jih le močni stebri, in učence, ki sedi v bližini stebra, vidi ravno tako dobro kakor oni pri oknu. Ker so vsi prostori nenormalno visoki, ravno tako tudi okna, je svetloba v vsem prostoru prilično enakomerna. — Uvedena je centralna kurjava s paro v vseh prostorih, hodnikih in stopnicah; v stranišču je ista temperatura kakor v šolski sobi in v pisarnici ravnateljevi. Vodovod z visokih hribov preskrbuje mlade državnike z vedno svežo pitno vodo v izobilju: deset jih lahko pije obenem, a to brez kozarcev ali drugih posodij. Iz sanitarnih ozirov je stvar urejena tako, da žubori deset malih vodometov kvišku, a učencu je treba le nagniti glavo in odpreti usta, in oživljajoči curek stori svoje dolžnost,

kakor jo storijo pečeni golobi v deveti deželi. S šolo je združen tudi otroški vrtec pod istim vodstvom. Ti najmlajši „učenci“ niso ločeni po spolu, pač pa mora v šoli vsak odložiti svojo vrhno obleko, zato pa dobijo vsi dečki in deklice enake halje, ki so šolska last, in so torej otroci nekako uniformirani. Kakor so prostorni hodniki, še prostornejše so učne sobe. Na podu sem zapazil sledove „vacuumvila“, pač pa se odpirajo vrata še noter.

Zlasti mi je imponirala centralna kurjava. V petih do šestih minutah so neki vsi prostori enakomerno temperirani. Na vsaki mizi sem zapazil poniklan zvonček z lepim ročajem — inventarna šolska last. S tem zvončkom kliče učitelj učence k redu, kakor pri nas predsednik svoje zborovalce. Velika tabla je iz enega kosa skrla, kakor so pri nas male tablice za prvence, in mi je jako ugajala. Da se gibati in vrteti, kreda, barvana in bela, se lepo prime in nikdar ne blišči.

Soba za učila je lepo urejena in bogato opremljena, samo slike so preveč pisano kričeče in poedine bitke so vse tako urejene, da so bili Avstrijci tepeni. — Učenci niso razdeljeni po alfabetu, ampak po starosti. Tednica je urejena tako, da si učitelj že pred začetkom novega šolskega leta prepíše na levo polovico nove tednice lansko snov, a na desno stran pride letošnja snov. Tako se razdelitev snovi vedno poboljšuje in izpopolnjuje. Glede učiteljskih plač moram omeniti, da nisem dobil točnega odgovora, pač pa mi je rekel gospod direktor (v Italiji so vsi šolski voditelji direktorji), da bo, ne vem več, septembra ali oktobra l. l. v Benetkah velik kongres vseh učiteljev celega italijanskega kraljestva, ki bo odločno zahteval izboljšanje plač. Ni to edina šola, ki sem jo videl v Italiji, seveda niso vse take, kakršna je ta, a priznati moram odkrito, da imam sedaj veliko večje spoštovanje do italijanskega šolstva. — Država je pač povsod boljša mati ko dežela!

b. V Lillienfeldu na Nižjem Avstrijskem.

Lillienfeld je lep trg in stoji ob reki Trajzen — (tako jo tam imenujejo) — kakih sedem ur hodá severno od Marijinega Celja. Dasi torej ni daleč od štajerske meje, vendar nisem našel tam več krovov. Neka oseba mi nikakor ni hotela verjeti, da bi bil jaz Štajerc, pa tudi vzrokov dolgo nisem mogel zvedeti, zakaj mi ni hotela verjeti. Končno šele počim med hudim smehom s čudno logiko na dan: „Kako boste Štajerc, če pa nimate krofa!“ —

Reka Trajzen ima mnogo rib, ki jih pa ne sme nihče loviti, ima dosti vode in dosti padca, zato je pa njena moč tudi dobro izkoriščena; ob njenem toku stoji tvornica poleg tvornice.

Glavna znamenitost v tem trgu je samostan belih menihov cistercijenzov. Ogledal sem si obširne razvaline Zajčkega samostana pri Špitaliču, katerih obširnosti sem se takrat čudil, vendar je moral biti Zajčki samostan le nekaj „marionetenspiela“ proti lillienfeldskemu, dasi je tudi ta sedaj manjši kakor je bil nekaj. Sedaj biva v njem samo še kakih dvajset menihov, a lahko bi jih vsak izmed njih povabil še sto in imeli bi prostora dovolj, pa tudi stradati ne bi bilo treba. Ne vem več, koliko tisoč oralov imajo samo gozda; kje je polje, vinogradi itd. Da je trg in vsa okolica odvisna od samostana, ki ga je ustanovil Leopold Prevzišeni, je umljivo. Kar sem videl impozantnejega, to je vse samostansko. Če hočeš drv, desak, brunov — hodi v samostan! Če hočeš divjačine, rib, električnega toka za luč ali industrijsko podjetje — hodi v samostan! Če hočeš dobrega sira, vina itd. — hodi v samostan, za dober denar dobiš tam vsega, česar ti poželi srce. Imajo tudi dve gostilnici, eno v trgu s Castellijevo sobo, drugo v samostanu. Prvo so dali v najem, drugo imajo v lastni režiji. Cel samostan ima električno razsvetlavo, a gostilnica v samostanu je odprta vsak večer do polnoči. Ko sem prišel ob deseti uri zvečer v te samostanske prostore, sem dobil v glavnih prostorih še dosti gostov, a v stranskem kotičku so se zabavali štirje dobro rejeni patri, tri dame in dva civilna gospoda. Najrajše bi bil prisedel k tej veseli družbi, pa žal, nisem poznal nikogar. —

Kadar sem na potu, grem pozno v posteljo, a vstanem zgodaj: spim lahko doma. Ob šestih zjutraj sem bil že na ulici. Pred tra-

fiko stoji krasna kočija, ki sta vanjo vprežena dva iskra vranca, da ju kočijaž komaj zmaga. Poleg stojita dva gospoda, ki očitno čakata nekoga. Kdo je neki gospodar tega krasnega „vehikla“? — V trafiki si nabira cel kup finih smodk debel gospod v turistovski obleki s kratkimi, irhastimi hlačami in z obritim licem. Ko pride do voza, se mu gospoda ponižno priklonita, a ta jima samo z roko pomigne, da naj prisedeta, in zdirjala sta vranca. — Kdo je neki ta gospod? „Das ist der Pater Forstmeister“, mi pove trafikant. „Kaj, pater! V tem kostumu?“ vzkliknem začuden. A mož je bil skoraj hud na mene. „Erlauben Sie mir“ — je začel, „kaj pojde s kuto v gozd?“ — „Pa kdo sta ona dva gospoda?“ — „To sta njegova uradnika.“ —

Sedaj pa v šolo! „Gospoda nadučitelja ni doma, pomaga samostanskemu ribiču ribe loviti.“ — „Kje?“ — „Blizu samostanske elektrarne.“ —

Na mostu vidim dva napol civilno oblečena gospoda, ki lovita ribe na trnek. Kateri je nadučitelj, kateri samostanski ribič? —

Ko pridem bližje, ogovorim prvega. Imel sem srečo, bil je nadučitelj. Predstavim se mu in izrazim željo, da bi rad videl šolo in kaj zvedel o tamošnjih šolskih razmerah. Mož je bil v vidni zadregi in ne da bi odgovoril, nabode košček zemlje na trnek in ga spusti mirno v vodo. Pa ta hladnost me ni oplašila. — Pustimo mu časa, da se led otaja, si mislim in gledam tudi jaz preko ograje v vodo in molčim. V reki je kar mrgolelo krasnih postrv. Pri nas jih je težko dobiti na najlepše črve, tukaj pa hitijo kar na košček zemlje! Kar čudil sem se. — V kratkem času je bil sodček poln, in ribič pravi, da je za danes dovolj. —

Zdaj se je šele led odtajal, in gospod nadučitelj me povabi, naj grem kar z njim.

Spotoma zvem, da je šola šestrazredna, da je tudi šest definitivno nastavljenih učnih oseb, da pa imajo za šest razredov samo pet učnih sob, in sicer štiri v šoli, eno pa v samostanu. Kaj, šest razredov, šest učiteljev, pa samo pet učnih sob? Tak unikum pa še nisem našel nikjer! Pa je tako. „Novo šolo nam obe-tajo že deset let, pa kdo zna, kdaj bodo začeli s stavbo. Eni trdijo, da je stara šola samostanska last, drugi zopet, da je trška, a dokler ta preprič ne bo končan, bo težko kaj z novo šolo. — Jaz je ne bom doživel.“ — „Kako pa poučuje šest učiteljev šest razredov v petih učnih sobah?“ — „To je bilo res težko uravnati, pa končno je le šlo, ne da bi bil kateri razred okrajšan glede predpisanih učnih ur. Ker imamo šest razredov in ker ima teden tudi šest delavnikov, med katerimi je pa samo pet šolskih dni, smo uredili tako, da potuje četrted od razreda do razreda in od ponedeljka do sobote. Tako pride vsak razred in vsak učitelj do svojega računa, da ima namreč en dan v tednu prosto, pet dni pa šolo.“

Šolskega poslopja ne bom opisoval. Stari-kavo poslopje, ki je bilo postavljeno drugim namenom, ne ustreza nikakor modernim zahtevam. Pač pa mi je imponirala bogato opremljena soba za učila in vzoren red, ki vladal v nji. — Sam skriptikon je stal 1200 kron. — „Imate pač šoli jako prijazne može v krajnem šolskem svetu?“ —

„Krajni šolski svet ne da vinarja za učila. Vse to smo kupili s pomočjo „Schulpfeningvereina“, a imamo še okolo 1600 goldinarjev v blagajnici. Udje plačujejo prostovoljno svoj „pfening“ na mesec, povrh še nabiramo darila in napravljamo različne veselice v ta namen.“ — Omenil sem že, da je industrija v tem lepem kraju jako razvita, a kjer je industrija, tam je doma tudi denar. Ljudstvo, zlasti delavsko, je pa šoli dandanašnji jako naklonjeno tudi na Spodnjem Avstrijskem. —

Neki tamošnji tvorničar se je vedel svojim delavcem in vsemu prebivalstvu jako prikupiti in to gotovo v svojo korist s tem, da je postavil na svoji zemlji na lastne stroške res vzoren otroški vrtec, ki ga je sprejela dežela v svojo oskrbo. Kaj takega še nisem videl. Pod je iz lesnega cementa. Ta je topel, se hodi mehko po njem kakor po preprogi, nima nikakih špranj, ne praši, ne provzroča ropota, je gladek, pa ne polzek, je varen proti ognju in vlagi, z eno besedo: to je vzor šolskega poda. Barva je lahko različna. — Nedavno sem bral, da je tudi v Ljubljani neka trdka,

ki proizvaja take pode. Uvažujte jo pri novih šolskih stavbah!

Glavne počitnice trajajo na Spodnjem Avstrijskem še vedno samo šest tednov. Omenjam naj še, da sem slišal v Lillienfeldu pogosto češko govornico in da živi tam neki bogat, originalen Čeh, samec, ki se peča samo z različnimi športi in poučuje brezplačno vsakega „športmana“, ki se pri njem oglasi. Zlasti je virtouz v drsanju s skiji. Vojaška oblast pošlje vsako zimo mnogo častnikov k njemu v skijevo šolo. Ker plačila ne sprejme, so mu poslali — zlat križec.

c. Lepoglava v Hrvaškem Zagorju.

Kar je samostan „belih menihov“ v Lillienfeldu, to je kaznilnica v Lepoglavu. V velikanskem poslopju imajo kaznjenci priliko, da se priučijo najrazličnejšim rokodelstvom, in mnogo je takih, ki so prišli v zavod kot analfabeti in ki niso znali drugega dela od navadnega dninarstva, a odšli so z znanjem ljudsko-šolskih predmetov in izvežbani v kakem koristnem rokodelstvu, ki so si ga prostovoljno izbrali. Kaznjenci imajo dobro hrano in sploh oskrbo, namen zavoda ni toliko kazen, nego privaja k dobremu. Marsikdo, ki je prišel v zavod popolnoma pokvarjen, je postal pozneje, ko je doslužil svojo kazen, ugleden in spoštovan ud človeštva. Kaznilnica ima velikansko posestvo, njive, travnike, vinograde in gozde, mnogo različne živine, a vse to opravljajo kaznjenci sami. Pod ključem so samo trdovratnejši grešniki. Zanesljivješi se lahko prosto gibljejo na obširnem kaznilniškem posestvu, samo v krčmo in v selo ne smejo, ako nimajo tam opravila. Čudil sem se zlasti temu, da celo spijo pri nezamreženih oknih in nezaklenjenih vratih v pritličju. Samo ob devetih zvečer mora biti vsak kaznjenev v postelji. Ob tej uri jih paznik prešteje in javi telefonično centralnemu zavodu, da je vse v redu. To velja namreč za one, ki so zaposleni na pristavah, katerih ena je oddaljena pol ure, in za one rokodelce, ki imajo tam svoje delavnice; v centralnem zavodu je seveda strožje, tam so vrata vedno zaklenjena in zastražena.

Sedaj pa v šolo! Prej nisem hotel motiti pouka, dasi bi bil rad hospital. O tej šoli sem že slišal, da jo imenujejo Lepoglavska republika. — Šola je dvorazredna, pa bi morala biti po številu otrok štirirazredna. Poslopje je sicer lično, pa mnogo pretesno.

Z dvorišča prihajajo glasovi. Bil je učitelj z nekaj dečki, ki so vezali sirkovino v butare. Prišel sem z odprtim srcem in sprejet sem bil z odprtim srcem; tu ni bilo nikake običajne, hladne formalitete, ampak tovariš je podal roko tovarišu, pogledala sva si v oči, in razumela sva se, bila sva prijatelja, dasi sva se videla prvokrat. Star je okolo 25 let, doma nekje blizu Samobora, učiteljuje šele štiri ali pet let. Učiteljišče je dovršil v Zagrebu, ravnatelj mu je bil znani, dobrodušni, sedaj že rajni Matica, ki sem se seznanil z njim v Trstu in ki je bil svojim gojencem pravi dušni in krušni oče. Piše se za Peršeta in je vkljub napornemu delovanju cvetočega zdravja in poln življenja. On ima višji oddelek s 104 učenci, a nižji oddelek ima učiteljica. Faktično vodi šolo, a ni nastavljen kot nadučitelj ali šolski vodja in nima za vodstvo nikake odškodnine. Poleg tega mora biti še organist in ima na skrbi ob četrtkih in nedeljah ponavljalno šolo za otroke od 12. do 14. leta. Tako je vprežen dannadan in ker je vedno v delu, mu mine čas, da ne ve kdaj in kako, zakaj prečitati hoče vse hrvaške politiške in znanstvene časopise in nove pojave na književnem polju, da ne zaostane za tekom časa. Kadar se mu pa nudi kaka prosta ura, tedaj pa hajd v naravo občudovat njene proizvode, rastlinske in živalske — geološke sploh. V zagorskem gorovju, kjer so pred nekaj leti našli velikansko okostje prazgodovinskega človeka, je našel tudi on različno orodje in orožje iz kamene dobe, med drugimi tudi neki čudno izbrušen, precej velik, nakovalu podoben kamen, kazal mi je nadalje okamenela morske školke, ki jih je našel prav vrhu pogorja in še mnoge drugih različnih stvari.

Pa zakaj imenujejo to šolo republiko? Ker se učenci sami vladajo. Učitelj je le nekako njih izvršilni organ.

„Opazil je z gnevom, kake krivice se godijo hrvaškemu ljudstvu, zlasti pri volitvah;

to je tudi lahko mogoče, ker ljudstvo ne razume pomena volitev in se ne zaveda svojih pravic. Sedanji, zlasti starejši generaciji ni pomoči, pač pa naj pride pomen volitev in njih velika važnost bodoči generaciji v meso in kri.“ Tako mi je pravil učitelj.

Po natanko določenih, deloma kompliciranih pravih pozna vsak učenec in vsaka učenka svojo aktivno in pasivno volilno pravico v različne šolske skupine, ki imajo svoje natanko določene dolžnosti in pravice. Z lepšim vedenjem in z večjo marljivostjo se poveča učenčeva pasivna volilna pravica, z lenobo ali pa s slabim vedenjem pa lahko izgubi celo aktivno volilno pravico, kar pomeni najhujšo kazen, ki jo določa disciplinarni senat, ki sestoji iz prosto voljenih učencev in učenek.

Da pridejo učenci snažni v šolo in o pravem času, da se lepo vedejo po poti, pred ukom in po uku, da imajo svoje reči v redu, da so točni pri naloga, pismenih in ustnih, za red in snago v šolskih prostorih itd., za vse to skrbijo posebni prosto voljeni odseki. Nadalje imajo po gotovem redu določeni učenci še druge vsakdanje skrbi. Eden napiše na pripravljeno tabelo smer vetra, drugi stanje vode v potoku, tretji opazuje toplomer, še drugi tlakomer, oblake, padavino itd.

Iz različnih tabel, ki so vsakemu pristopne, je vsak dan razvidno, kako stoji poedini učencev glede svojih volilnih pravic, ima li upanje, da dobi v doglednem času s trajno marljivostjo in lepim vedenjem rdečo piko, kar pomeni zvišanje pasivne in aktivne pravice, ali je pa v nevarnosti, ako se naglo in korenito ne popravi, da dobi črno piko, kar pomeni izgubo tudi aktivne volilne pravice. Priznati moram, da sem videl samo tri do štiri črne velike pike, pa precej rdečih. Tudi ta najvažnejša tabela visi na steni in jo vodijo učenci sami, zakaj oni imajo tudi prostovoljno izpraševalno komisijo za tiste učence, ki se popboljšajo, in ki se oglasijo k izpitu iz kakega predmeta, v katerem je kateri zaostal.

Ko zvonček pozvoni, vstanejo učenci sami in odmolijo. Na to šele vstopi učitelj v šolo, a učenci ga pozdravijo z reko: „Ne sodi človeka po njegovi obleki, ampak po njegovem dejanju!“

Ta pozdrav je uvedel zaradi tega, ker se nekateri norčujejo iz hrvaške dece v borni platneni obleki s sracjo vrhu hlač in se čuti ta dobra deca nekako ponižana napram drugim ljudem. Da se tej dobri in jako nadarjeni deci povzdigne samozavest, je uvedel njih dobri učitelj ta pozdrav, sicer malo dolg, pa jako umesten tudi za druge šole.

Človek bi sedaj vzkliknil: „To je pač lepo za učitelja, če učenci sami za vse skrbijo!“ — Toda treba je neumorne delavnosti od strani učitelja, ako hoče, da redno deluje ves ta vzorni, pa komplicirani sistem. Ugajal bi gotovo vsakemu, toda marsikdo bi ne bil kos tako napornemu delu, dasi bi človek mislil, da je narobe res.

Ogledal sem si zvezke. Prva risba: lep grozd kraljevine (bil je čas trgatve), druga risba: sočna breskev ali kar cela vejica. Spisje prva naloga: Kaj se mi je danes sanjalo? Tudi drugi naslovi so vzeti iz vsakdanjega življenja. Ekskurzije so na dnevnem redu z vsemi učenci (104). Telovadi tudi z vsemi skupno kje na kakem pašniku ali pa v gozdu. Telovadnica mu je narava, a telovadno orodje so mu pešine in drevje. — Napravljata tudi daljše ekskurzije. Lani je bil z učenci v Varaždinu, dve uri vožnje po železnici. Prihodnjo pomlad gre z vsim razredom v Zagreb, kjer misli ostati tri dni. Denar za vožnjo, 70 krajcarjev za učenca, ima že večinoma nabran, prenočišče bo dobil v kakem preskrbovališču, a hrano bodo učenci sami zaslužili z gledališkimi in telovadnimi predstavami.

Mladi mož je dober lovec, vztrajen hribolazec, je risar, pevec in muzik, pa navdušen Hrvat. Nekateri ga imajo na sumu, da je socialni demokrat. „Pa nisem,“ mi je trdil, „pač pa sem Starčevićanec z dušo in telesom.“ Kot tak ima mnogo mogočnih nasprotnikov, ki so že uvaževali njegovo kazensko premostitev kot političnega nasprotnika. A ko jim je povedal, da ljubi celo svojo hrvaško domovino, premostitev s kraja v kraj mu ni kazni, hrvaški narod biva na vsi hrvaški zemlji, a on bo delal zanj z vsemi močmi, pa naj bo to na severu ali na jugu. Kakor je skrben človek vedno pripravljen na smrt, tako ima tudi on svoje reči vedno v redu, da lahko odpotuje vsak dan, vsako uro na nakazano mu novo mesto. In ko

so videli, da mu s tem ne morejo do živega, so ga pustili v Lepoglavi.

Tudi ta vzoren in nad vse požrtvovalen učitelj se mora torej dosti boriti deloma z hudobo, deloma z nevednostjo. V nekem kotu sem videl kakih 50 še novih, a deloma zarjavelih skledic, kakršne imajo vojaki za svojo menažo. Skrbni učitelj je hotel preskrbeti svojim ubožnim učencem za zimo šolsko kuhinjo, a nekateri oholi selski velikaši so vedeli ustaviti in preprečiti vse velikodušno in požrtvovalno delovanje učiteljevo, češ, mi nismo nikaki beračiči, da bi hodila naša deca jest v šolo kakor cigani. —

Gospodinji mu njegova mati. Ko mi jo je predstavil, sem ji čestital, da je vzgojila svojemu rodu takega sina. „Pa je tudi zločest!“ mi odgovori mati. Na moj začuden pogled nadaljuje: „Ženiti se noče!“ — Ko sva bila zopet sama, mi pravi: „Moja mati bi tako rada, da bi se oženil, pa kaj, ko ne poznam nobene take, časa pa tudi nimam, da bi si katero poiskal. Ko smo bili hrvaški učitelji v Ljubljani in v Postojni, mi je tam hčerka nekega krčmarja res prirasla k srcu, a takrat ni bilo časa, da bi se bila natančneje izpoznala, sedaj imam pa še manj časa in prilike, da bi se peljal tja. Ne morem torej ustreči materini želji. Za ženo bi pa najraje dobil Slovenko.“ —

Republika v Lepoglavi je res jako zanimiva, in priporočal bi vsakemu kolegu, ki ima priliko, da si jo ogleda, zlasti pa to priporočam cenjenim koleginjam. Morebiti bi se pa le uresničila vroča želja Peršetove matere!

Splošni vestnik.

Pozor. Vse pospeševalce družbe sv. Cirila in Metoda prosimo ponovno in nujno, naj svojih pokroviteljnih, prispevkov za obrambni sklad, podružničnih članarin in zbirk iz nabiralnikov ne pošiljajo potom časopisov, marveč naravnost vodstvu naše družbe. Za vse te dohodke se vodijo tu posebne knjige. Darov izkazanih po listih, ne moremo zasledovati, pa če bi jih tudi imeli v evidenci, pridemo z računi navzkriž, ker bi se absolutno ne vjemalo pavšalno izkazane zbirke po listih, na drugi strani pa obrambni sklad, nabiralniki itd. — Prosimo!

Mednarodna razstava najnovjših iznajdb se vrši na Dunaju l. 1911.

80.269 K čistega dobička je imela loterija na korist „Südmarke“.

Iz slovanskih pokrajin.

○ **Razstava srbskih žen v Pragi.** Srbske rodoljubkinje prirede meseca aprila razstavo ženskih ročnih izdelkov v Pragi. Razstava bo obsegala vezenine, pletenine, pred vsem pa srbske narodne noše.

○ **Poljska republika „Missoes“** v Južni Ameriki, katere glavno mesto je Porto Victoria da Uniao, se razprostira od reke Iguaçu v Braziliji do argentinske meje. Prebivalcev šteje okrog 40.000, torej približno toliko kakor naša Ljubljana. V novi državi je 35.000 Poljakov in Businov. Od teh jih živi okrog 15.000 v najbogatejši naselbini Lucena.

Razgled po šolskem svetu.

— **Pravno fakulteto** v Cetinju hoče ustanoviti knez Nikola. Bila bi to ne toliko znanstvenega, kolikor praktičnega pomena: vzgojevati in izobraževati državni upravne uradnike. Predavalo bi se: narodno gospodarstvo, pravno pravo, kazensko pravo, sodni red in državno pravo. Slušatelji bi smeli biti državni uradniki, ki so dovršili najmanj nižjo srednjo šolo. Profesorje bi poklicali iz Rusije.

— **Zadružne šole.** Strokovne šole za združništvo spadajo med najmlajše učne zavode, a vendar se širijo z veliko naglico, kar dokazuje, kako veliko moč že ima združništvo. V zadnjem času se je ustanovila zadružna šola v Ljubljani, v Belgradu, na Dunaju in na Finskem. Posebno praktična se nam zdi ureditev slednje — finske zadružne šole. Ta obsega več oddelkov. V prvem oddelku se predava splošna zadružna teorija in zadružno pravo. Teh predavanj se udeležujejo obiskovalci cele šole. Nadalje obstoje trije specialni oddelki: oddelk za voditelje mlekarin, pouk traja tri tedne; za knjigovodje rafajzenovk, pouk traja dva tedna; oddelk vodje konsumnih (nakupnih in prodajalnih zadrug), pouk traja 6 tednov. V prvem oddelku traja pouk dva tedna. Sicer je učna doba jako kratka, a se bo brzkone tekom let razširila. Sedanja učna doba je veljala za prvi tečaj, ki se je vršil zadnje jeseni in ki se ga je udeležilo 109 oseb.

— **Nemški socialni demokratje proti „Schulvereinu“.** Socialno-demokratski „Nordböhmisches Volksblatt“ prinaša članek, v katerem pravi, da je „Schulverein“ nemško bojno,

a ne kulturno društvo. Zato ne morejo socialni demokratje sodelovati pri takem društvu, ki zasleduje raznarodovalne smotre. — To je pametna beseda!

— **Privatne poljske gimnazije na Ruskem.** Poročajo, da predloži rusko naučno ministrstvo gosudarstveni dumi zakonski načrt, s katerim bo snovanje privatnih poljskih gimnazij dovoljeno.

— **Profesor Wahrmond** namerava bodoči poletni tečaj predavati na nemški univerzi v Pragi cerkveno pravo.

— **Graško vseučilišče** je v letošnjem zimskem tečaju obiskovalo 2074 slušateljev in slušateljic. Delovalo je na vseučilišču 92 profesorjev (med njimi 21 izrednih), 140 docentov, 44 asistentov in 10 demonstratorjev.

— **Stavka na belgrajskem vseučilišču.** Na tehnični fakulteti belgrajskega vseučilišča so slušatelji stopili v stavko, in sicer zaradi profesorja Svetozara Zorića, ki je med dijaki skrajno neprijubljn. Dijaki so zahtevali od akademičnega senata, naj Zorića oddalji s fakultete in na njegovo mesto zopet pokliče prejšnjega, dijakom priljubljenega profesorja Joco Stankovića. Ker akademski senat ni ugodil tej zahtevi, so dijaki jeli stavkati.

— **Hrvaški jezik** se bo učil s početkom novega leta 1910/11 na vojaških akademijah.

— **Šolski praznik v čast Sreću Jezusovemu na Hrvaškem.** Načelnik naučnega oddelka, dr. Milan Amruš, je izdal odredbo, s katero določa, da se na vseh hrvaških katoliških šolah 3. junija 1910 praznuje v spomin desetletnice, ko je hrvaška katoliška mladina poklonila Leonu XIII. album s 60.000 podpisov in zlato srce v znamenje njene posvetitve sreću Jezusovemu. Veroučiteljema se nalaga, da mladini razložijo pomen tega dneva.

— **Prvi češki doktor gozdarstva.** Na poljedelski visoki šoli na Dunaju je bil te dni promoviran za doktorja gozdarstva Josip Sigmund, gozdar kraljevskega mesta Plznji. To je prvi češki doktor gozdarstva.

Z gospodarskega polja.

— **Dunajska trgovska akademija** priredi meseca maja poučno potovanje po Dalmaciji, Bosni in Hercegovini, ki bo trajalo 10 dni. Tega potovanja se udeležijo zastopniki vseh avstrijskih trgovskih zbornic.

— **VIII. avstrijski vinorejski shod** se vrši od 5. do 10. sept. 1910 na Dunaju. Istočasno in v zvezi s tem shodom prirede na Dunaju mednarodno razstavo vinogradniškega orodja, strojev in kletarskih potrebščin. Priredili se bodo tudi strokovni izleti. Kongresna pravila so začeli razpošiljati te dni in bomo po potrebi še poročali o podrobnostih. Kdor želi kakih pojasnil glede teh prireditev, naj se obrne na poslovodjo gospoda Francu Wenischa, Krems ob Dunavu.

— **Koliko vina** so pridelali po vsem svetu l. 1909? O tem govore sledeče številke: Francoske dežele 63 milijonov hl, Italija 41 milijonov hl, Avstrija 4-5 milijonov hl, Portugalsko 3-1 milijonov hl, Rusija 2-4 milijonov hl, Čile 2-3 milijonov hl, Grško 2-2 milijonov hl, Ogrsko 1-2 milijonov hl, Nemčija 1-9 milijonov hl, Rumunsko 1-7 milijonov hl, Turčija 1-5 milijonov hl, Zedinjene države 1-5 milijonov hl, Bulgarsko 1-2 milijonov hl, Argentinijska 1-1 milijonov hl, Švica 1-0 milijonov hl, Srbija 0-65 milijonov hl, razne države 1 milijon hl. Skupaj torej okroglo 130 milijonov hl.

— **Zavarovanja proti posojilnim izgubam.** Na Angleškem so pokusili uvesti zavarovanje proti izgubam, ki se dogajajo pri posojevanju (kreditiranju).

— **Na kakšno razdaljo je saditi sadno drevje?** Jablane in hruške naj se sade na vrtu po 8, v sadovnjakih, na polju, ob cestah in po travnikih po 10 m narazen, črešnje po 8-10 m češnje in slive po 6 m, orehi po 15 do 20 m.

Raznoterosti.

× **Kaj se je zgodilo z nekdanjimi voditelji Burov?** Prezident Pavel Krüger leži na pokopališču v Pretoriji, Jakob Steyn, zadnji predsednik Oranije — republike živi s svojo ženo na svojem posestvu blizu Bloemfonteina. Kristjan Dewet je postal poljedelski minister v sedanji koloniji Oranije in je jako bogat. Govore, da je uplenil neko angleško vojno blagajnico in zakopal denar, ki so si ga razdelili takratni voditelji. Piet Cronje, slavni junak, zmagovalc pri Magersfonteinu, se je pustil po končani vojni najeti od Barnuma, s katerim je potoval po svetu in uprizarjal v njegovem cirkusu boje med Angleži in Buri. Tako nizko ni padel noben med burškimi voditelji, niti navadnih Burov ni mogel za drag denar pridobiti Barnum. Louis Botha in Jan Smuts pa sedita v transvaalskem ministrstvu, prvi postane gotovo še ministrski predsednik, drugi ima pa tudi lepo bodočnost pred sabo, saj ima komaj 40 let. Tako je dokazano, da je tudi junaštvo — naprodaj!

× **1400 milijonov za ustanove.** Kakor poročajo iz Novega Jorka, znaša vsota Rockefellerjevih ustanov za dobrotelne namene 1400 milijonov kron.

× **Kruh iz bombaževga semena** prično peči v Ameriki. Obrtna zbornica v Chikagi je te dni preiskovala iz bombaževga semena pečen kruh in se prepričala, da je bil po desetih dneh še vedno svež in sladak. Bombaževa moka se bo prodajala po 1/2 centa funta; torej bo jako poceni.

× **Dohodki japonskega cesarja.** Civilna lista japonskega cesarja znaša 6 milijonov kron letno. Razentega pa dobiva še dva milijona letnih obresti od onih 40 milijonov, ki mu jih je podaril narod. Cesar ima še nadalje letno en milijon kot dohodek od svojih lastnih imetij, ki jih cenijo na 20 milijonov, a dva milijona od gozdov, ki so vredni baje dve milijardi. Na ta način dobiva rumeni cesar na leto 11 milijonov kron. Če pa pomislimo, da je v japonski cesarski hiši več kot šestdeset članov, ki jih mora cesar kot glavar prerediti, je jasno, da on kot glavar ne stoji presijajno.

× **Koliko je Židov na svetu.** Znameniti semitolog, petrograjski prof. Chroftu, je izdelal točno statistiko Židov. Po tej statistiki je na svetu 11,681.000 Židov. Od tega odpada na Evropo 8,748.000, na Ameriko 1,556.000, na Afriko 354.000, na Azijo 342.000, na Avstralijo 17.000. Od evropskih držav so najbogateje z Židi: Rusija s 5,100.000, Avstro-Ogrska s 2,100.000, Nemčija s 600.000. Balkanske dežele s 400.000, Belgija in Holandija imata skupno 105.000, Francoska 80.000, Italija 40.000, Anglija ima le malo Židov.

× **Kardinalski kolegij** šteje sedaj namesto 70 le 53 kardinalov. Od teh je 6 kardinalskih škofov, 42 kardinalskih duhovnikov in 5 kard. dijakonov. 32 kardinalov je Italijanov. Avstro-Ogrska ima 6, Francija 3, Nemčija 2, Španija 4, toda samo dva sta v Španiji, dva sta v Rimu (med tema je Merry del Val), na Portugalskem, v Avstraliji, Sev. Ameriki, Juž. Ameriki, na Irskem in v Belgiji, je po 1. Najdlje časa je kardinal Oreglia, ki le dobil rdeč klobuk že pod Pijem IX., 38 kardinalov je imenoval Lev XIII., 14 Pij X. Po starosti je najstarejši dunajski Gruscha (90 let) in najmlajši Skrbenský (46 let). Kakor se vidi, so tri petine Italijani. Ker bo v prihodnjem konsistoriju imenovanih več italijanskih kardinalov, je skoraj gotovo, da zmaga pri prihodnjih papeških volitvah Rampolla, če bo še živ!

× **Garderoba papeževa.** Med vsemi evropskimi vladarji ima papež Pij X. najbogatejšo in najdragocenejšo garderobo. Vse obleke so posute z dragimi kamni. Posebna čreda petdesetih ovac daje volno za papeževe obleke. Prstanov ima izredno mnogo in marsikateri med njimi reprezentuje precejšnje imetje. Kristus ni imel toliko oblek, njegovi namestniki pa izdajejo ogromne vsote za zunanost.

× **Novi nuncij na Dunaju.** Sedanji nuncij na Dunaju, Granito di Belmonte, si je omajal svoje stališče s svojim nesrečnim vmešavanjem v Wahrmondove afere. Granito postane kardinal in njegovo mesto doseže znani benediktinski pater prof. Galen, spovednik prestolonaslednika Fran Ferdinanda. Tako poročajo nekateri nemški dunajski listi.

× **Stopettisoč štiriinosemdeset frankov za roko delavca.** Steklarskega delavca Charlesa iz Jumeta je prišla lokomotiva, ko je šel preko proge, in mu je odtrgala roko. Ker se je dokazalo, da Charles ni ponesrečil po lastni krivdi, je tožil državo za odškodnino; in ker je v tvornici stekla služil 600 frankov, mu je sodnja v Charleroiu pripoznala odškodnino od 105.084 frankov.

× **3000 otrok podvrženih.** Ravnatelj najdeniščnice v Chikagi je nedavno izjavil, da je v mestu ravno 3000 zakonskih mož, ki se kratkočasijo s tujimi otroki. Vsako leto vzame 250 žen, ki jim priroda ne dovoli materinstva, dojenčke iz najdeniščnice, da tako napravijo otrok željnemu možu očetovsko veselje. To se zgodi vselej takrat, kadar je mož na kakem daljšem potovanju. Seveda se ga že prej primerno opozori na veseli dogodek. Kadar se vrne, pa dobi malega kričača, dečka ali deklico, kar si je bolj želel, saj v najdeniščnici se lahko izbira. In srečni oče je ves vesel, da je ženka srečno prestala težavno uro. V Chikagi je neki milijonar, ki ima dva taka otroka, ki je nanj jako ponosen. Vodstvo najdeniščnice seveda ne izdaja tajnosti, ker ve, da pride na ta način do sreče marsikak otrok, ki bi bil sicer siromak vse svoje življenje.

× **Zemlja v svoji notranjosti.** V bližini Paruševice v pruski Šleziji je bila do nedavna najgloblja jama, zvrtna v zemljo. Globoka je bila 2003 m. Pred letom so nameravali blizu Czuhowa v Šleziji izdolbiti jamo, ki bi bila 2500 m globoka, izvrtali pa so samo do 2239-7 m. Zanimivi so zlasti podatki o gorkoti v zemlji. Dokazalo se je, da je v globočini 500 m 26-3, v globočini 1000 m 40, 1500 m 68-4, 2000 m 78-3 in v največji globočini 2221 m 84-4 stopinj Celzija. V globočini od 40 m naprej je stala v izdolbini voda, dočim je v največji globočini do 19 m nekakšno mastno blato.

Zahajajte samo v lokale, kjer imajo na razpolago naš list!

**Ne zabite
„Učiteljskega konvikta!“**

Listnica uredništva.

Drugi del članka „Ellen Key o materinstvu in ženskem delu izven doma“ objavimo prihodnjič.

Uradni razpisi učiteljskih služb.
Št. 151. Kranjsko. 115-10

Na mestnem deklškem liceju je vsled sklepa občinskega sveta z dne 8. t. m. s prihodnjim šolskim letom pričeni stalno popolniti na novo sistemizovano mesto učitelja slovenščine s srednješolsko kvalifikacijo in takšnimi prejemki, oziroma tudi učiteljice z licejsko kvalifikacijo in takšnimi prejemki, dalje mesto učitelja verouka s srednješolsko kvalifikacijo in z licejskimi prejemki.

Za oddajo omenjenih služb se merodajna določila §§ 5. in 6. lic. statuta. Obveznosti in pravice se ravna po predpisih, ki veljajo za srednješolsko, oziroma za licejsko učiteljestvo.

Prosilci, oziroma prosilke naj svoje pravilno opremljene, s potrebnimi dokazili podprte prošnje vlagajo pri predsedstvu mestnega magistrata do 20. aprila 1910.

Mestni magistrat ljubljanski,
dne 21. marca 1910.

Župan:
Ivan Hribar.

**Svarilo
pred
ponaredbami!**

Tvoj slabi želodec
Je žalosten godec!
Če bi vžival

52-11

Ne bil bi bolan!

Naročajte „FLORIAN“ od izdelovalnice!
Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

Ustanovljeno leta 1856.

**Fran Doberlet
Ljubljana**

13-2

Franciškinska ulica št. 10.

Zaloga najrazličnejšega pohištva, od preproste do najfinejše oprave.

Dekoracije celih stanovanj.

**Prvi pogrebni zavod
na Kranjskem.**

Prevzemajo se pogrebi tudi zunaj Ljubljane po najnižjih cenah.

Zaloga različnih mrljskih krst od 6 kron naprej.

— Postrežba točna in solidna. —

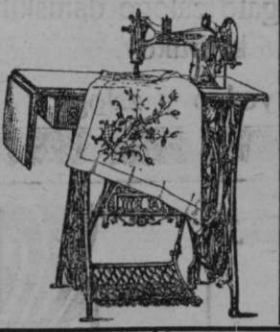
Prvi slovenski izprašani

:: optik in strokovnjak ::

Dragotin Jurman
Ljubljana, Selenburgova ul. 2.

J. Jax

Ljubljana
Dunajska cesta

Šivalni stroji,
kolesa in
pisalni stroji.

46-6

Spomlad 1910. Spomlad 1910.

V. J. Havliček a bratr

v Poděbradech na Češkem
izvozni dom zal. l. 1887 mod. sukna in rokodelnega blaga
priporoča v splošno priznani najboljši kakovosti
modno blago, sukno, cefir.

Spomladne in letne novosti 1910.

Blago za plesne obleke, opreme za neveste
damast, kanafas, Havličkovo blago,
robce, brisače, namizne in kavne garniture, platno.

26-9

Vzorci franko. — Tu dobite najboljše.

1 kos Havličkovega blaga „Kvetuse“ 23 m za 16 kron.

1 kos Poděbradskega Laženskega blaga 23 m za 22 kron 40 vin.

1 zavoj 40 m ostankov letnih in zimskih okusno združenih od 2-8 m za 18 K. Franko po povzetju.

Od teh ne pošiljam vzorcev. Le pri nas vse dobro.

Jakob Šuligoj

urar c. kr. drž. železnice
Gorica, Gosposka ul. 25

priporoča svojo veliko zalogo vsakovrstnih zlatih, srebrnih in stenskih ur, budilk i. t. d. :: Zaloga zlatnine in srebrnine.

52-5

Zaloga vsakovrstnih šivalnih strojev za krojače, čevljarje, in vse druge obrti.

Pri meni je vsak stroj za 10 do 20 K ceneji in jamčim za prodani stroj od 5 do 10 let.

Prodajam tudi na obroke.

Elektroradiograf „IDEAL“

Hotel pri Maliču. Franc Jožefa cesta št. 1. Zraven glavne pošte.

Vsak četrtek in vsako soboto od 3. do 6. ure popoldne predstave za dijake s poučnim in zabavnim vzporedom, odobrenem po slavnem mestnem magistratu in slavni deželni vladi. (Po sklepu slavnega deželnega šolskega sveta.)

Ob sobotah od 3. do 4. ure imajo vstop samo dijakinja s spremljajočimi starši.

40-1

Vljudno se priporoča

Ravnateljstvo.

Naznanilo!

Tvrda Ivančič & Kurinčič vljudno naznanja vsem svojim cenjenim odjemalcem v mestu in na deželi, da je

preselila

svojo manufakturno trgovino iz Nadškofijske ulice št. 5 v Gosposko ulico št. 11 (Via G. Carduci).

Pri tej priliki vljudno naznanja slavnemu občinstvu, da sva povečala svojo trgovino s tem, da sva vpeljala razno modno blago. — Cene nizke, blago prve vrste, postrežba strogo slovanska. — Priporočava se za nadaljno naklonjenost in obila naročila. Z odličnim spoštovanjem

Ivančič & Kurinčič manufakturna in modna trgovina Gorica — Gosposka ulica št. 11.

6-6

Čebele

3-3

v koroških kmetskih sodih (ki so večji kot kranjski), 1/2—3/4 predelani, in sicer sod po 12 K prodaja: **J. Jekl**, učitelj in načeln. čeb. društva, Apače, pošta Galicija na Koroškem.

« Za živ dolaz se jamči. »

Učitelj Pet. Dusik (Češko) piše 1909: „Poslani panj se je zelo hitro in močno razvil; 10. junija prvi roj, 18. drugi in 20. tretji.“

Nadučitelj Fr. Zankinger (N.-Avstr.) 1909: „S poslanimi čebelami zelo zadovoljen! Pošljite mi...“

Za priporočitev pri kupeih se prosi.

Snažno se oblači

vsa rodovina, ki si naroči zbirko vzorcev iz češke tkalnice 52-36

Marije Jirsově

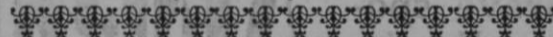
učiteljeve soproge

v Novém Hrádku n/ Met.

(dobaviteljica deželne osrednje zveze učiteljskih društev v Češkem kraljestvu).

Dobiva se 2—8 metrov dolgih odrezkov cefira, kanafasa, flanele, platna, modrotiska itd. Zavoj 45 m za 18 K, najlepša kvaliteta 40 m za 20 K franko, tudi polovico zavoja za 9, ozir. 10 K. Blago je stalnobarvno in močne kakovosti.

Naročite in ostanete stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Knjigarna

L. Schwentner

Ljubljana, Prešernova ulica 3

priporoča nastopne novosti:

Aškerc A.: **Akropolis in piramide.** Poetični sprehodi po Orientu. — Broširano K 3.—, eleg. vez. K 4-50. 30-27

Cankar Ivan: **Za kriljem.** Obsega 13 novel in črtic z epilogom. — Broširano K 3.—, eleg. vez. K 4-50.

Levstik Vladimir: **Obsojenci.** Vsebina: Nenormalni piščanec. Razmišljeni Vid. Mlada Breda in slepec. Rikard Malloprou. Broš. K 2-50, eleg. vez. K 3-50.

Milčinski Fran: **Igračke.** Črtice in podlistki. Broš. 2 K, el. vez. 3 K. Murnik Rado: **Jari junaki.** Humoreske. Br. K 2-50, el. vez. K 3-50.

Največja in najstarejša tovarna

lončenih pečij in lončenih izdelkov

**A. Drelse
Ljubljana**

Priporoča se slavnemu občinstvu in cenjenemu učiteljestvu v naročilo na

štedilna ognjišča in peči

preprosto in najfineje izvršene v poljubnih modernih barvah in vzorcih kar najbolj strokovnjaški, zanesljivo in trpežno po najnižjih cenah. Župniščem, samostanom in šolam znaten popust. — Mnogokrat odlikovan. — Ilustrovani ceniki so na razpolago. 46-6

Svarilo!

Kdor hoče kupiti šivalni stroj, naj se ne da vplivati po oznanilih, ki imajo namen, pod izrabo imena

24-2

Singer

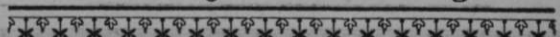
prodajati rabljene stroje, ali pa take, zastarelega sistema. Opozarjamo na to, da se naši šivalni stroji ne oddajajo prekupovalcem, temveč se v lastnih prodajalnah prodajajo direktno občinstvu.

Le v prodajalnah, ki imajo takele izobeske, se dobe originalni Singerjevi šivalni stroji.

Singer Co.

delniška družba šivalnih strojev. Kočevje, Glavni trg.

Lak za šolske table

črn in medel

: Olje proti prahu :

priznано najboljše prodaja

Adolf Hauptmann

v Ljubljani.

Prva kranjska tovarna oljnatih barv, firnežev, lakov in steklarskega kleja.

Zahtevajte cenike! 52-4

☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆

Avgust Agnola

Ljubljana, Dunajska cesta 13

priporoča svojo bogato zalogo 52-10
 stekla, porcelana, svetilk, okvirov, šip itd.
 Tintnike za šolske klopi, kakor tudi aparate
 za fizikalne poizkušnje.
 Prezema vsa v to stroko spadajoča dela.

☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆

Popolna razprodaja!

Ker je nastal v moji trgovini požar ter je zaraditega blago nekoliko pokvarjeno, prodajam vse v moji trgovini se nahajajoče blago, kakor: klobuke, slamnike, trakove, otroške čepice, damske športne kape, svilo, rokavice, pasove iz elastike, igle in drugo za vsako ceno, dokler je kaj zaloge.

Obilnega obiska prosi 44-3

Minka Horvat

Sv. Jakoba trg. Bahovčeva hiša.

Modni salon

Ozmeč & Vičič

Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 7.
 Hotel pri Maliču 12-3

priporoča svojo bogato zalogo damskih in otroških klobukov.

Žalni klobuki vedno v zalogi.

Gričar & Mejač

v Ljubljani, Prešernove ulice 9
 priporočata v veliki izbiri po najnižji ceni

obleke za gospode in dečke, pvrš-nike za gospode in dečke, obleke za otroke, žakete za dame, paleta za dame, plašče za deklice itd. itd.

Nepremočljive pelerine iz lodna ali velblodje dlake (Kamelhaar) v vseh velikostih.

Gg. učiteljem in učiteljicam popust za »Učiteljski konvikt« 12-4

Zagreb.

Kralj. hrv.-slav.-dal. dežel.-vlad.
 ukaz 31. jul. 1900; št. 3767.

Heiman.

Cenjenim gospodinjam

priporočamo najtopleje

pravi : Franckov: pridatek k kavi

kot najboljši kavni surogat,
 izdelovan iz tozemskih surovin
 v domači tovarni

Henr. Francka sinov

v Zagrebu.

Varstvena znamka

W.

Najnižje cene

Največji izbor

Preobleke. Popravila.

L. Mikuš
 tovarna dežnikov
 Ljubljana, Mestni trg.

52-8

35-4

Kamnoseški izdelki iz marmorja za cerkvene in pohištvene oprave spominki iz marmorja, granita ali sijenita, apno živo in ugašeno se dobi pri

ALOJZIJU VODNIKU

kamenarskem mojstru

= Ljubljana =
 Kolodvorska
 ulica

Modna in športna trgovina

P. MAGDIĆ, LJUBLJANA

Modna in športna trgovina

Svilnato blago, baržuni, pliši in tenčice, čipkasto blago, žipke, vložki, svilnate vezenine, Jabots, fichus, damski ovratniki in kravate, svilnati in baržunasti trakovi, pozamentrija, porte, žnore, resice, krepince, krepki in flori za žalovanje.

Šerpe iz svile in čipk.

Oprava za novorojenčke, posteljne podloge in odeje za vozičke, sukanec za šivanje, pletenje in vezenje. Dišave, mila in ustna voda. Narodne vezenine, zastave, trakovi in znaki i. t. d.

52-9

Nasproti glavne pošte.

Perilne, volnene in svilnate

bluze

spodnja krila iz batista, klota, listra in svile, hišne halje, predpasniki, vse vrste damskega perila, moderci, pasovi, rokavice, domači čevlji, galoše, nogavice, solčniki, dežniki, štrikane jope, čepice in gamaše za šport, žepni robci, kopalno perilo.

Posebni oddelek v I. nadstropju za **damske klobuke, slamnike, oblike in vse nakitne predmete za klobuke, pajčolani, kitničarija** in delavnica za moderniziranje klobukov, žalni klobuki vedno na skladišču i. t. d.

Oddelek za gospode:

Klobuki, cilindri, slamniki, čepice.

Srajce, spodnje hlače, spalne srajce, predprsniki, ovratniki, zapestnice, žepni robci, nogavice, rokavice, kravate, naramnice, podveze, dr. Jagrovo zdravstveno perilo, dežniki, dežni plašči, galoše, gamaše, odeje za potovanje, palice, ščetke za obleko, lase in zobe. Za turiste: pelerine, nahrbtnike, dokolenice, gamaše, plezalni čevlji, palice, vrvi, cepini, dereze, aluminijeve posode, termos. **Potrebščine za sankanje, tenis in lovce.** — Sokolske potrebščine.

Nasproti glavne pošte.

Učiteljska tiskarna priporoča sledeče knjige:

Učne načrte za Kranjsko za eno- in dvorazrednice po	K	—50
od tri- do osemrazrednice po		—60
Načela za obči načrt ponavljalne šole		—25
Cesarska pesem, četveroglasna		—14
Brunet, Telovadba, najnovejša izdaja	4	—
Adamič, Slava cesarju Francu Jožefu I.	4	—
Besedilo k Adamičevi spevoigri		—10
Štupar, O prvinah in spojinah	1	50
Dr. E. Bretl, Kako si ohranimo zdrave in trdne zobe		—20
Izvršilni predpis k dok. šol. in uč. redu	1	20
Učit. pokojninski zakon za Kranjsko		—20

Mladinski spisi:

A. Rapè: Mladini I.	1	—
J. Slapšak: Spisi Mišjakovega Julčka I.	1	—
E. Gangl: Zbrani spisi za mladino I.	1	—
A. Rapè: Dane	1	—

Telefon št. 118. Poštna hranilnica št. 76.307.

Učiteljska tiskarna

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

Gradišče št. 4 Ljubljana Gradišče št. 4

priporoča sl. krajnim šol. svetom, šol. vodstvom in učiteljstvu

uradne tiskovine iz svoje zaloge

Ceniki se pošiljajo zastonj in franko. Tudi vse tiskovine za županstva ima tiskarna v zalogi.

Tiskarna sprejema vsa v tiskarsko in litografsko stroko spadajoča dela ter jih izvrši točno, okusno in po solidnih cenah.

Tiskanje muzikalij in časopisov.

Učiteljska tiskarna priporoča sl. šol. vodstvom in gg. učiteljem razun vseh najnovejših tiskovin za ljudske in meščanske šole posebno:

Razne napise na lepenki. Vse vrste poštne tiskovine za šolsko uporabo. Vse uradne in vse knjigovodstvene tiskovine za obrtno-nadaljevalne šole, prirejene po strok. učit. g. H. Podkrajšku. Vse tiskovine za **otroške vrtnice**. Razne mape za uradne spise, za šol. matico iz posameznih listov, za zbirko normalij itd. **Spominske liste** za dečke in deklice, izdane od Slovenske šolske matice. **Podkladke**, ovojni papir, pivnik, pisemski papir za šolsko uporabo.